

هر نچه قشاق ابرور اۇزى چىرايدىن دفتىرىم،
بو عجب، تۇپلاو يىلى چىققەى چىراى چىرواغىدىن.
بو كىچىك تۇپلم ابرور خلقىمگە ساوغە، كىمسەلر
تاقمس آت درویشنىڭ اوشبو یشىل يىراغىدىن.

چىراى چىرواغى

جلال الدين قىامى

چىراى چىرواغى

جلال الدين قىامى
JALOLUDDIN QIYOMIY

Chiroy Charvog'i

اۋزىپكچە و فارسچە شعرلر تۇپلمى
قمرى ۱۴۴۴/شمسى ۱۴۰۲ -يىل

Har necha qashshoq erur o'zi chiroydan daftarim,
Bu ajab, to'plov yili chiqqay chiroy charvog'idan.

Bu kichik to'plam erur xalqimga sovg'a, kimsalar,
Toqmas ot darvishning ushbu yashil yaprog'idan.

CHIROY CHARVOG'I

JALOLUDDIN QIYOMIY

O'ZBEKCHA VA FORSCHA SHE'RLAR TO'PLAMI

Qamariy 1444/Shamsiy 1402 -yil

هر نهچه قشاق ابرور اؤزی چیرایدن دفتیریم،
بو عجب، تۇپلاو ییلی چیققە ی چیرای چرواغیدن.

بو کیچیک تۇپلم ابرور خلقیمگه ساوغه، کیمسه لر
تاقمس آت درویش نینگ اوشبو یشیل پیراغیدن.

جلال الدین قیامی

چیرای چرواغی

اؤزبکچه و فارسچه شعرلر تۇپلمی

قمری ۱۴۴۴/شمسی ۱۴۰۲-ییل

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب بېلگېلری

کتاب آتی: چیرای چرواغی

(اؤزبېکجه و فارسجه شعرلر تۈپلمی)

شاعر: جلال الدین قیامی

تۈزەتۈۋۈچى و مقدمه مؤلفى: پوهنوال دكتور سید محمدعالم لیبیب

بېت باغلاۋچى و جلد دیزاینچىسى: صبغت الله اینان

مهتمم: استاد صالح محمد خلیق

باسیم یېرى: صورتگر باسمه خانه سی، مزارشریف

نسخه لرسانى (تیراژ): ۵۰۰ جلد

باسیلېش نوبتى و یېلى: بیرینچى، ش ۱۴۰۲/م ۲۰۲۳-ییل

اۋزبېكچە شعرلر فهرستی

عنوانلر	بېتلر
الف: چىراي چرواغى نىنگ اۋقووچىلرگە	الف
ب: چىراي چرواغىگە سياحت	د
غزللر	
۱- سَلْمنا	۱
۲- آيدېك جمال	۳
۳- سوغا سلام	۴
۴- يىگىت	۶
۵- بىلىم	۸
۶- قىزغىنور	۱۰
۷- جادولى كوچ	۱۱
۸- مولانا انورگە ساوغە	۱۲
۹- حقيار بىلن مكاتبە	۱۴
۱۰- آرتىقچە غم	۱۷
۱۱- قۇنغىراق	۱۸
۱۲- يىخشىلىك	۱۹
۱۳- آلغە بارىش امكانى	۲۱
۱۴- كرونا حقىدە	۲۲
۱۵- آلتىن ساج	۲۴
۱۶- فېسبوك اۋرتاغىم	۲۵
۱۷- چكچك قىلىنگ	۲۶
۱۸- سېۋى رىموزى	۲۷
۱۹- يۇقسىللىك	۲۸
۲۰- غرىت يىشمى	۲۹

- ۲۱- اویغانمه سین ۳۰
- ۲۲- چیرای چرواغی ۳۱
- ۲۳- غربت بیرمی ۳۳
- ۲۴- اېچکی جان قیغوسیده ۳۵
- ۲۵- چیرای معناسی ۳۶
- ۲۶- ساووق تۆی ۳۷
- ۲۷- تینچلیک حسرتیده ۳۸
- ۲۸- گل سرخ ۴۰
- ۲۹- آنه شهریم ۴۲
- ۳۰- اوزبېک تیلی ۴۳
- ۳۱- فرنگی آی ۴۴
- ۳۲- قادری بیلن مکاتبه ۴۷
- ۳۳- آگه وفاتی مناسبتی بیلن مرثیه ۴۹

قصیده لر

- ۱- نوای ۵۱
- ۲- اندخوی ۵۴

مخمسلر

- ۱- یاش اؤرنیگه آققن قان ۶۲
- ۲- آرتیقچه غم ۶۴

قطعه لر

- ۱- استاد متین وفاتی مناسبتی بیلن (۱) ۶۸
- ۲- مولانا ندرت وفاتی مناسبتی بیلن ۶۹
- ۳- رحمانقل خان شهادتی مناسبتی بیلن (۱) ۷۱
- ۴- رحمانقل خان شهادتی مناسبتی بیلن (۲) ۷۳
- ۵- عبدالرحمان معلم وفاتی مناسبتی بیلن ۷۵

۶- شاعرزىنىڭ كىتە-آنهسى وفاتى مناسىبتى بىلەن ۷۷

۷- شاعرزىنىڭ آنهسى وفاتى مناسىبتى بىلەن ۷۸

رباعىلەر ۸۱

تۇرتلىكلەر ۸۵

مىثنوى

۱- آمو درياگە بىغىشلىب ۸۸

ايضاكلەر ۹۴

فهرست شعرهای فارسی دری

عنوانها	صفحه‌ها
غزلها	
۱- مسلّم اوستاد	۱۰۴
۲- جنت گیتی	۱۰۶
۳- آفریدند	۱۰۷
۴- رنگ قومی	۱۰۹
۵- دو عید آمد	۱۱۱
۶- بهار	۱۱۲
۷- ادعای پختگی	۱۱۳
۸- دروغ	۱۱۴
۹. مکتبه با استاد عصمت الله خان	۱۱۵
۱۰- اهدا به نسیم	۱۱۷
۱۱- مکتبه با ثنا	۱۱۸
قصیده‌ها	
۱- به وکیلزاده اندخویی	۱۲۳
۲. عزم هجرت	۱۲۶
قطعه‌ها	
۱- در رثای نزهت	۱۳۰
۲- در رثای شاه‌قل صوفی	۱۳۱
۳- در رثای مولانا انور	۱۳۲
۴- در رثای قاری محمدیونس	۱۳۴
۵- در رثای استاد متین (۲)	۱۳۶
رباعیها	۱۳۹
بیت‌های پراکنده	۱۴۳
توضیحات	۱۴۴

جیرای چرواغی نینگ اوقووجیلرگه

«چیرای چرواغی» ناملى قۇلىنگیزده گى كىچىك دفتر، كىمىنەننىڭ شەرلىرى بىرىنچى تۇپلىمى دىر. بو تۇپلم، حاضرگه قدر يازگن شەرلىرىم نىڭ كۆپىنچەسىنى اۋز ايچىگە آلىپ و شەرلىر ايگى تىلدە بۆلگنى سىبلى، ايگى بۆلىمدن تشكىل تاپگن. بىرىنچى بۆلىم، اۋزىبىكچە شەرلىر بۆلىمى، ۳۳ غزل، ۲ قصىدە، ۲ بېشلىك (مخمس)، ۷ قطعە، ۱۰ رباعى، ۷ تۇرتلىك و ۱ مثنوىدىن عبارت و ايكىنچى بۆلىم اېسە، فارسچە شەرلىر بۆلىمى، ۱۱ غزل، ۲ قصىدە، ۵ قطعە، ۱۰ رباعى و ۲ تۇرتلىكدن عبارتدور. شەرلىرىنىڭ ايرىمى، اۋتگن يىللر آقىمىدە، ايرىم كىتابلر و مجلەلردە و كۆپىنچەسى هم فىسبوك ترماغى آرقلەلى اله قچان ترقىتلىپ، شعر سېوۋچىلرگە يېتىپ بارگن. بىراق، اولردن باشقە، حلىگچە ترقلمەگن و سىز اۋقوۋچىلر اوچون ىنگى و اۋقىلمەگن شەرلىر هم بو دفترگە سىغدىرىلگن، البتە. شەرلىر و حاضر اۋقىپ تورگن مەتنىنگىزدن تشقرى، دفترىنىڭ باشىدە قدرلى استاد دكتور سىد محمدعالم لىبىب جىناپلىرى نىڭ مقدمەسى و ايگله بۆلىم نىڭ اداغىدە هم شەرلىرگە تېگىشلى اىضاحلر اۋرىن آلگن.

آيتىش لازم دىر كىم، فرھنگسېور و ھنرپەرور بىر عايلەدە توغىلىپ اولغە يىگنىم اوچون، شعر و ادبگە بۆلگن شوق و علاقەم بالەلىگىم چاغىدن وجودىمدە پىدا بۆلىپ، سەنئى ملاخانەدە فضىلتلى حاجى قارى عبدالرحىم اندخوې نىڭ قاشىدە و اندخوى دارالحفاظ مدرسەسى نىڭ باشلىغىچ صنفلىرىدە اۋقوۋچىلىك پىتىمدن باشلىب، توركى تىللى متقدم و چاغداش شاعر و يازوۋچىلر نىڭ اثرلىرىنى اۋقىپ و اۋقىگن نرسەلر نىڭ معناسىنى بىلىپ آلىشگە قىزىققىمەن. شاعرلىك طبعىم اېسە، كىيىنچەلىك، يوقارى راق صنفلردەلىگىم چاغى اوياغناپ، بىرىنچى اعتبارقەرەتلى شەرىم ھجرى شمس ۱۳۷۷ و يادە ۱۳۷۸ يىلدە يازىلگن. شعر يازىش ساحەسىدە مېنگە اىلك درغە و يۇل كۆرسىتۈۋچى ايگى تىللى شاعر حرمتلى محمدرفىق قادرى

جنابلری بؤلگن. او کیشی مہنینگ اوشه زمانگی شعرلریمنی کۆریب، اولرگه توزه تیشلر کیریتب و کبره کلی کۆرستمه لرنی بېرگن. کبېن، رحمتلی استاد متین اندخوپی نینگ محضریدن فایده لندیم. او کیشیدن مېن، اۆزیمگه یره شه، ادبی صناعتلر و نزاکتلرنی، بیر آزدقیق تعمیقنی و نهایتده، شعرنینگ قنچه لیک قیینلیگینی اۆرگندیم. او کیشی، «قیامی صاحب، شعر قیین»؛ «اگر من اۆلدن شعرنی {نگ} مونچه قیینلیگینی بېلسم، شعر و شاعرلیککه اصلا یوز کبلیتمس اېدیم» دېب قیته-قیته آیتکلری اېسیمده. استاد متین وفاتیدن کبېن اېسه، حرمتلی پوهنوال استاد دکتور سید محمد عالم لیبب جنابلری بیلن علاقه قوریب، او کیشی نینگ ارزشلی درغه لیگ و رهنمالیگريدن آسیغلنېب کېلماقده من. شو اۆرینده، مذکور شخصیتلر اوچا ولیدن هم، کمینه گه شعر و ادب ساحه سیده اېتگن کتّه ارزشلی درغه لیکلری اوچون، صمیمانه قدردانلیک بیلدیریب، رحمتلی استاد متین نینگ روحینی تینچ و قدرلی استاد لیبب حضرتلری بیلن حرمتلی دؤستیم قادری جنابلری نینگ عمرلرینی اوزاق و ساغلیکلرینی بردوام ایسته یمن.

بیر نرسه نی آچیق قلب اؤتیشنی لازم دېب بېله من کیم، یوقاریده اشارت بؤلگنیدېک، اوشبو تۆپلمگه سیغدیریلگن شعرلر اؤتگن ییگیرمه بېش ییل آقیمیده یازیلگن و بو مدت ایچیده اولرنینگ هر بیریکه قیته قیته جزئی اۆزگیشلر و ایریمیکه حتا کلی اۆزگیش و توزه تیشلر کیریتیلگن. زمان اؤتیشی بیلن آدمی نینگ فکر و قره شلری اۆزگرب، اۆز یول قویگن خطالرینی پیقپ آلرکن، شونینگ اوچون، کمینه هم بو شعرلرنی هر بیر اؤقیگنده، کۆنگیلگه اؤلتیرمه گن یېرلرنی اۆزگرتیریب، توزه تیپ تورگن؛ اینیقسه که، بولرنی تۆپلش و باسیمگه تیارلشده چوقور دقت بیلن قیته قیته اؤقیب، انچه مونچه اۆزگیشلر کیریتگن، و نهایتده هم بو شعرلر بریسی. بیر یېرده توزه تئووی نینگ دزه بینی آستیدن کېچگن. شونینگ اوچون، بیرار شعرلرده گی اۆزگیش اؤقووچی نینگ اعتبارینی اۆزیکه تارتسه، عجب اېمس.

جیرای چرواغی نینگ بیر اۆزللیگی هم، اۆزبېكچه بۆلیمی عرب الفباسیدن تشقیری لاتین الفباسیده هم یازیلیب، ایگی تامانله کتاب شکلینی اۆزبېكچه آلگنیدیر. اۆزبېكچه بۆلیم مُندرجاتینی عرب یازوی یانیده لاتین یازوویده هم یازیشیمزدن مقصد، بیرینچیده، آمو دریانینگ اۆنگ تامانیده یشه یاتگن قرداشلریمیز هم بو شعری تۆپلمنی اؤقیشلرېگه قوله یلیک یرەتیشدیر. ایگینچیده اېسه، اوغانستانده گی اؤقووچیلرینینگ اعتبارینی لاتین یازوویگه و اونی اؤقیب و یازیشنی اۆرگنیشگه تارتیشدیر؛ چونکه، اوشبو راقمگه کۆره، اوغانستانده اوشبو یازوودن فایده لنینش و اونی ایشلئتیش اونجه لیک رواجلنمه گن. بو مقصد رویابگه چیققن حالده، ایشانچیم شوکه، خلقیمیز قوله یلیک بیلن، شمالي قوشنی اۆلکه لر، اینیقسه اۆزبېكستانده انترنت سطحیده موجود معنوي امکانات و علمی قیناقلردن یخشى فایده لنه آله دیلر. تۆپلم نینگ فارسجه بۆلیمینی هم کريل و یا لاتین یازوویگه اؤگیریش نیتیمیز بار اېدی، بیراق اونی تایپ اېتیشده تخنیکي کمچیلیگیمیز بارلیگی طفیلی، بو ایشگه اولگوره آلمه دیک، متاسفانه.

اداغده، اوشبو تۆپلم نینگ شعرلرینی کۆریب چیققیب، کېرەکلی تۆزه تیشلر کیریتیپ و گۆزل مقدمه یازگن قدرلی استادیم پوهنوال دکتور سید محمد عالم لیبب حضرتلرېگه ینه بیر یۆلی اۆز منتدارلیگیمنی بیلدیره من و او کیشیگه اوزون و ساغلام حیات تیلکداشیمن. شعرلریم تۆپلنیب، باسیمگه تیارلنیشینی قیته قیته اورغولب، اوشبو ایشگه سببچی بۆلگن ارداقلی استاد محمد اسحاق ئنا جنابلری و کتاب نینگ باسمه خانه گه تېگیشلی ایشلرینی تاتوولیک بیلن بجرگن حرمتلی استاد صالح محمد خلیق جنابلرېگه هم تشکرلر بیلن بار و ساغ بۆلینگ دېب و شوکی، کتاب نینگ ببتلرینی چیراییلی شکله باغلب و جلدیگه گۆزل دیزاین برگن خوش قریحه ییگیت حرمتلی صبغت الله اینان جنابلرېگه هم ممنونیت بیلن قۆلینگیز آغریمه سین دېمن.

حرمت بیلن
قیامي

«چیرای چرواغی» گه سیاحت

ذوق اېگه سی انسان هردایم گوزه للیکړی سړی اینتیلهدی، طبیعتده، حیاته، جمعیتده و انسانلرده، چیرایخی، کورکخی و گوزه للیکخی قیدیره دی و اونینگ تماشاسی بیلن اؤز ذوقینی و معنوی دنیا سی احتیاجلرینی قاندرماچی بوله دی. اونینگ ذوق و گوزه للیککه چنق اقلیگی طبیعتده موجود چیرای و گوزه للیکړی بیلن قانق قیب قالمهیدی، بلکه او اؤز احتراس و توغولری بیلن و ایچی ایستکری، قابلیت و استعدادی بیلن موجود گوزه للیکړی قطاریده علیحه چیرای و گوزه للیکړی یره تیشگه کیریشه دی. صنعت اربابلری رسام و نقاشلر، موسیقه چیلر، مطربلر، هیکل تراشلر، شاعر و یازووچیلر طبیعت و جمعیت نینگ و انسانلر نینگ ظاهری و باطنی گوزه للیکړینی اوز اثرلریده ذهن و توغولری فلتیریدن اؤتکزیب عکس اېتتیریش آرقه لی ینگی گوزه للیک و چیرای یره ته دی. انه شونده ی فعالیت نینگ محصولی اېسه صنعت دېب اته له دی. صنعت نینگ هر بیر کورینیشی، جمله دن اونینگ اېنگ مهم شکلی بؤلگن ادبیات (منظوم و منشور بدیی اثرلر) خودی شو خصوصیتگه اېگه. اینیقسه شعر ادبیات نینگ اوشبو بدیی خصوصیتینی اؤزیده یقال گوده لنتیره دی.

شعر حس توغولردن الهاملنېب، حسّیاته تربیه لنه دی و فکر و اندیشه گه حسّی عاطفی افاده بېره دی. شو یؤل بیلن، شعر حس توغو و حسّیاتگه تأثیر قیله دی و حسّیات اونى توشونده دی.

شعر حسّیات و فکرنی توشونچه لر یاردمیده اېمس، بلکه ذهني تمثال و تصویرلر آرقه لی افاده لهیدی؛ شاعر بیریریدن اوزاق و یات بؤلگن ایگی نرسه یاکه حادثه اؤرته سیده ذهني علاقه اؤرنتگنیده بدیی تصویر، تمثال یا سیمالر پیدا بوله دی.

او اوزاقده گی نرسه و حادثه لر اؤرته سیده بو مناسبت و ذهني باغلنیشنی اؤز تصویری و تخیلی بیلن تاپکن حالده مذکور آڤکتلر آره سیده گی یؤنه لیش یا که عمومی بیلگیلر اساسیده اؤرتتهدی.

شاعر اؤز ایجادی نینگ اؤقووچیلریگه انه شونگه اؤخشش خیالی یؤنه لیشلر، ذهني باغلنیشلر حقیده گی توشونچه نی اؤتکزه دی. دېمک، شعر نینگ اساسی مضمونی و ماهیتی شوندن عبارت بۇلیب، بولردن باشقه وزن، قافیة، ردیف و شونگه اؤخشش نرسه لر شعر تنه سیگه یاپیلگن کییم و بۇینگیه آسیلگن بېزه ک و تقینچاقلردن باشقه نرسه اېمس و اولر شعریت نینگ مهم عنصرلری حسابلنمه یدی.

ذات ماهیتگه اېگه بۇلگن یخشی شعر انه شو کییم و بېزه کرسیز هم شعر بۇلیب، اونینگ ماهیتی و اهمیتیدن ذره چه هم کمه یمه یدی.

ایندی انه شو کیچکینه مقدمه بیلن «چیرای چرواغی» دې ناملنگن، وقاد طبیعت صاحبی، استعدادلی ذواللسانین شاعر حرمتلی جلال الدین قیامی نینگ شعری توپلمینی کؤریب چیقیش و اوشبو چرواغده سیاحت قیلیب، معنوی چیرای و گؤزه للیکرنی تماشا قیلیشگه و اوشبو چارباغدن گؤزه ل و روح پرور هیدلی گلر تېریشگه باشله یمیز.

«چیرای چرواغی» اؤربېکچه و فارسچه غزللر، مخمس لر، قطعه و تورتلیکرنینگ رنگارنگ و یاقیملی هیدلی گلری بیلن بېزه نگن و گؤزه ل قصیده لر نینگ اوزون بۇیلی یشناق درختلری بیلن طراوتگه تۆله.

اؤربېک تیلیده گی غزللر نینگ بیر قسمی اؤربېک ممتاز ادبیاتی نینگ اولوغ سیمالری حضرت امیر علی شیر نوایی، ظهیرالدین محمد بابر شاه، بابارحیم مشرب همده زمانوی شاعر رحمتلی استاد متین اندخوی نینگ بعضی غزللریگه نظیره صفتیده یازیلگن بۇلیب، بونده شاعریمیز حقا که اؤز استعداد و

مهاریتینی کورستگن، او نظیره غزللریده فقط گینه وزن و قافیه ده
ایتیلگن شاعرلرگه ابرگه شیب، اما مضمون و تیل اسلوبی
جهتیدن ینگ و اوریجینل غزللر یره تگن.

مثال صفتیده اولوغ نوایی نینگ قوییده گی مطلع:

سهودور طوبی دېمک رعنا نهالینگنی کوروب،
یا که جنت باغی، گلزار جمالینگنی کوروب.

بیلن باشلنده دینگن غزلیگه اوشبو مطلع و بیتلر بیلن ایزداشلیک
قیلگن که مضمون جهتدن ینگ بولیب، نوایی غزلیدن
فرقلنده دی:

ای گۆزل، سبودیم سبنی آیدېک جمالینگنی کوریب،
سرودېک آزاد اونیب اؤسگن نهالینگنی کوریب.

بو نی حکمت دور که هوشیم قیلدی باشیمدن فرار،
تولون آی اوزره ایکی مشکین هلالینگنی کوریب.

فتنه لر توشدی کؤنگیل مُلکیگه، غم چېکدی چهریک،
حسن باغیده ایکی وحشی غزالینگنی کوریب...

شونینگدېک، قیامی نینگ ظهیرالدین محمد بابرنینگ
«یخشیلیغ» ردیفلی مشهور غزلیگه ایزداشلیک قیلیب یازگن
غزلیدن هم بیر نېچه بیت کېلتیریب، اونینگ ینگ مضمون
یره تگنلیگیگه گواه بؤله میز.

بابر:

کیم کوروبتور، ای کؤنگول، اهل جهان دین یخشیلیغ،
کیم که آندین یخشی یوق، کؤز توتمه آندین یخشیلیغ.

قیامی:

کؤرمه میش هیچ بیر تیریک جان بو جهان دین یخشیلیک،
یعنی عُمر اؤتکینچی دیر، کوتمه زماندن یخشیلیک.

عمر اوتر، قالگوسی ایگی نرسه آدمدن نشان،
بیر یامان آت، بیته هم اهل کورسه آندن یخشیلیک.

بدنشان یا بی نشان کبتمه‌ی عدمگه دهب، کیشی
تنلسه خوشدور ایکی اوشبو نشانندن یخشیلیک...

قیامی غزلری نینگ کؤچیلیگی اونینگ اوزی تامانیدن ابداع
ابتیلکن وزن و قافیه‌لرده یازیلکن، عروضی وزن جه‌تدن هم
تورلی-تومن، البته. او جمله‌دن رمل مثنی محذوف (فَاعِلَاتُنْ
فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلُنْ)، رمل مثنی مخبون (فَاعِلَاتُنْ فَعِلَاتُنْ
فَعِلَاتُنْ فَعِلُنْ)، هج مثنی سالم (مَفَاعِلُنْ هَر بَیتده ۸ مرتبه)،
هج مثنی اخرب (مَفْعُولُ مَفَاعِلُنْ مَفْعُولُ مَفَاعِلُنْ)، هج
مثنی اخرب مکفوف محذوف (مَفْعُولُ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ
فَعُولُنْ)، هج مثنی اخرب مقبوض مکفوف محبوب (مَفْعُولُ
مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ فَعْلُنْ)، هج مسدس محذوف (مَفَاعِلُنْ
مَفَاعِلُنْ فَعُولُنْ)، هج مسدس اخرب مقبوض محذوف
(مَفْعُولُ مَفَاعِلُنْ فَعُولُنْ)، مضارع مثنی اخرب مکفوف محذوف
(مَفْعُولُ فَاعِلَاتُ مَفَاعِلُنْ فَاعِلُنْ)، سریع مطوی مکشوف
مقصود (مُفْتَعِلُنْ مُفْتَعِلُنْ فَاعِلَاتُ) و خفیف مسدس مخبون
محذوف (فَاعِلَاتُنْ مَفَاعِلُنْ فَعْلُنْ) وزنلری اونینگ شعرلریده
کۆپ قۇللنگن عروض اولچاولریدندير. بولردن نمونه کبلیتیریش
کبره‌ک بۇلسه، قوییده بیر نیچه مثالنی کؤرسه‌تیب اؤته‌میز:

رمل مثنی محذوف:

سہوگیلیم رعنا لیگیگه سرو رعنا قیزغنور،
یوزیگه گل، کؤزیگه آهوی صحرا قیزغنور.

رمل مثنی مخبون:

ابندی بی ایشگه توررمیش جیم او بباک ییگیت؟
وقت ابرور قیسقه، اگر بۇلمسه چالاک ییگیت.

وه، چه گرم است در این جامعه بازار دروغ،
رونق خاص پدید آمده در کار دروغ.

رمل مسدس محذوف:
توشدی اہسیمیگہ توناوکون بیر کیشی
کیم، ابرور اوندن نِکو نام و نشان.

ای مہین شاعر، سخن سنج و ادیب،
نکته پرداز توانا و آریب!

ہنج مٹمن سالم:
بیلیم دنیا یوزین یاریتگوچی خورشید تاباندور،
اونینگ یاغدوسیدن انسان یولی دایم چراغاندور.

ہنج مٹمن اخب:
ای یار گرانمہرم، بشنو کہ سخن دارم،
پیغام صفا و مہر بہرت ز وطن دارم.

بہ بہ، چہ خوش ایامی، عید آمد و عید آمد!
فرحت بہ دل مردم، نیکا کہ، پدید آمد.

ہنج مٹمن اخب مکفوف محذوف:
اہندی کہلینگیز اولکہ نی آباد قیلہ یلیک،
ذلت یوکیدن خلقنی آزاد قیلہ یلیک.

ہنج مٹمن اخب مقبوض مکفوف محبوب (رباعی وزنی):
سوز صنعتیدہ خاص مہارت اہگہ سی،
تبنگ اونگہ فنی قریحہ لی شاعر، ادیب.

ہنج مسدس محذوف:
فضیلتی اولوغ استاد «انور»،
شرافت مظہری، فکری منور.

رفیقان اصیل و پاک طینت،
خردورز و فہیم و بابصیرت.

هزج مسدس اهرب مقبوض محذوف:
اؤلدیردی نهچه یؤلی قراغینگ،
تیرگیزدی مہنی ینہ دوداغینگ.

مضارع مٹمن اهرب مکفوف محذوف:
فرزانہ اوستاد بهشت آشیان ما،
آن نکته سنج عالم دین و فقیہ مرد،

سریع مطوی مکشوف:
ای آنہ شهریم، وطنیم، اندخوی!
مہنگہ شیرین جان و تنیم اندخوی.

خفیف مسدس مخبون محذوف:
روز بود و حقیر در منزل،
به گمان، بود روز رخصت ما.

حین پاسخ به تیلفون یکی،
خبری درربود راحت ما.

اوشبو عروضی وزنلرینگ همه سی ممتاز شعریتده کؤپ
قؤلله دیگن جوده آهنگلی، ریتیمیک و اؤیناق اؤلچاولر
جمله سیگه کیره دی.

قیامی اؤز شعرلریده زمانوی مضمونلرنی تصویرلش بیلن
بیرگه، عجایب ردیفلر هم کهلتره دی، شو بیلن شعرلریگه شکلی
گؤزه للیک و آهنگدارلیک هم بغیشله یدی. شو نقطه نظر دن
اونینگ «قونغیراق» ردیفلی غزلی جوده گؤزه ل و قیزیرلی واقع
بؤلگن، مذکور غزلدن اوچ بیتنی مثال صفتیده کهلتره میز:

قیلمه یین قؤیدی، نی بؤلدی، مای کؤزیم قونغیراق،
نهچه کونلر اؤتدی اہتمه ی دلفروزم قونغیراق.

قیغوگه چؤمدی کؤنگیل، چون بیلیمگه ی باعث نه دیر
کیم، خبر آلمه یدی آیلب لاله یوزیم قونغیراق.

ئې زمان چالگوسى دېب، ايگى كۆزيم تېلفون سىرى
تېرمولېب كېچگەى بوتون تون بىرلە رۆزيم، قونعيراق.

قيامي شعرلرى نىنگ موضوعسى حقيده سۆز يوريتماقچى
بۇلسك، اولرده تصويرلنگن موضوع خىلمە-خىل. غنايى-تغزلى،
وطن ساغىنچى، غربت الملىرى، آنە شەھرى مەھرى، آتە، آنە،
استاد و اوقيتوۋچى حرمتى، دوستلر و اورتاقلر محبتى و ايناقلىگى،
تارىخى مكانلر، اۋزبېك تىلى، تىنچلىك آرزوسى، ظلم و
عدالتسىزلىك و قومپرستلىكدن شكائيت و حتا فيسبوك و عقللى
تېلفوندىك زمانوي حادثەلر هم اونىنگ شعرلرى موضوعسىنى
تشكىل اېتەدى. شاعرنى يالغانچىلىك، خوش آمدگۈيلىك كىي
جمعيتە رواجلنگن سىلبى عادتلر اچىنتىرەدى.
خوش آمدگۈيلىك نىنگ منظرەسى شونەدى: بوتون جمعيت
يىرىرى نىنگ اېتگىگە مقناطىس قىبىگە ياپىشىگن تېمىر
پارچەلر يېدىك كىچىكدن كتەسىگچە بىر-يىرىگە چاپلوسلىك و
خوش آمدگۈيلىك حالتە! آدملىر انسانلرنىنگ معنوي فضىلىتىگە
قرەمسدن، فقط مال و ملك اېگەسى بۇلگن باي كىشىلرگە كتە
اعتبار قرەتەدىلر و اولرگە خوش آمدگۈيلىك قىلەدىلر.
جمعيتىمىزدە موجود بۇلگن بو سىلبى حادثە قىيامى نىنگ قويدەگى
شعريده طنزىي شەكلە تىنقىد آستىگە آلىنەدى:

باي آغم هر ئې دېسە بىخشى-يامان، چكچك قىلىنگ،
هر ئې دېب آچسە آغىز هر بىر زمان، چكچك قىلىنگ.

توغرىمى، يىنگلىشىمى، اۋىلب تورمىنگىز مفھومىنى،
كۆرسىتىپ شور و شەف، خورد و كلان چكچك قىلىنگ.

ئې آسىغ بىزگە آغىزدن ساجسە اينجو اۋزگەلر،
باي آغم بىزنىنگ اۋزىمىزدن دېبان، چكچك قىلىنگ.

بىز اوچون سۆزى اېمس، سۆزلوچى نىنگ اۋزى مەھم،
ئې دېسە دېسىن، باشى بۇلسىن آمان، چكچك قىلىنگ.

حَبّذا، ییزدن وکالت آیله گه ی دنیا بۆی،
بۆلمسه ئیلر ابدیک اوشبو جوان، چکچک قیلینگ.

منتقد سۆزگه آغیز آچسه، اورینگ سینسین نیشی،
خلق ارا اؤزدن قۆیینگ نام و نشان، چکچک قیلینگ.

غزللردن تشقیری، قیامی نینگ اولوغ متفکر شاعر حضرت امیر
علی شیر نوایی و توغیلکن شهری اندخوی گه بغیشلب یازگن
قصیده لری هم بلاغت و فصاحت و بدیعیلیک جهتدن مقتا و گه
سزاوار. ایگله قصیده دن بیر نچه بیت مثال کبلیتیره میز:

نوایی دیر بشر تاریخی بۆیلب بمثال انسان،
بلاغت چرخ اوزره شبهه سیز مهر دُرخشاندور.

زمانی اعتلا سیدن اونینگ واقف ابرور عالم،
مُسَلَم، معرفت تاریخیده شوکتلی دوراندور.

ابتیب ایجاد یاتین فارسی و تورکی تیللرده،
ایکی تیل، ایگی اقلیم ایچره گویا شانلی خاقاندور.

اندخوی وصفیده یازگن قصیده سیده شاعر اوز آنه شهر یگه
مهرینی اظهار ایترکن، اونینگ تاریخی آبده لری، اندخویده یشب
اؤتگن بویوک دین عالمری، شاعر لر و صنعت و مدنیت اربابی
اسملری و اولرنینگ قالدیریپ کبتگن قیمتلی اثرلرینی تیلگه
آلیب، اولر بیلن فخرلنهدی. مثال صفتیده مذکور قصیده دن بیر
نچه بیت:

بیر یوزیده ابنگ گؤزل، ای باغ و چرواغ، اندخوی!
یوق مهنکه سبندن بۆلک راحتلی توپراغ، اندخوی.

قیسی دۆرینگدن توتیب باشله ی شکوهینگ وصفینی،
اؤتمیشینگ تاریخده آباد و چقناغ، اندخوی.

«کهنه قلعه» ننگ تیکله گنمیش بوی سکندر دوریده،
ایگی مینگ ییلدن بۆلیبدیر اونگه کۆپراغ، اندخوی.

«یوسف لؤلؤ» یازیب، نی خوش، «ینایع العلوم»،
علم قرآن چؤقیسیگه چبکدی سنجاغ، اندخوی.

قؤیدیلر ایزگو اثر اؤزدن ادب تاریخیده،
«محمود» و «شوقی»، «فروغی»، «مسعود» و «داغ»، اندخوی.

کبتدی «تَرَخانی»، «ظریفی» و «نیازی»، «قادری»،
اجره تیب تاریخده آتیگه یپراغ، اندخوی.

جلال الدین قیامی شعرلری ممتاز شعریت نینگ تورلی
ژانرلریده یازیلگن و او خیلمه-خیل ژانرلرده ایجاد ایتیشده اؤز
قیرحتینی سینب کؤرگن و بو سیناودن موفقیت بیلن چیققن.
غزل و قصیده دن تشقیری او گؤزهل مخمسالر، مثنوی، رباعیلر،
قطعه لر و تورتلیکر هم یازگن که، اولر نینگ هر بیر تیلی نینگ
روانلیگی، موزونلیگی و گؤزهل مضمونلر نی قمره ب آلیشی. نقطه
نظریدن مقتاوگه سزاوار.

قید ایتیب اؤتگنیمیزدیک، قیامی شعرلری نینگ کؤچیلگی
عروض نینگ تورلی وزنلریده یازیلگن. بیراق اونینگ برماق
تیزی نینگ ۱۱-لیک تورکوم وزنیده، مثنوی شکله یازیلگن
«آمو دریا» شعر ی هم بدیعی همده اوشبو دریا حقیده اینگ
مهم معلوماتی بېریش نقطه نظریدن کتّه اهمیتگه ابگه و
آلایشگه سزاوار. مثنویدن بیر نېچه بیت مثال اؤرنیده:

آمو دریا، شان و شوکتلی دریا!
دنیا بؤی نام و شهرتلی دریا.

«جیحون» ابرور سېنینگ ینه بیر نامینگ،
تاریخ بؤی اولوغ قدر و مقامینگ.

تنیدیلر سېنى فرنگ اېلیده،
اولر سېنى «آکسوس» دېر اؤز تیلیده.

اساسیده بو سؤز «آق سو» اېکنمیش،
یونان اېلى کېین آکسوس دېگنمیش.

سېنینگ آتنگ دېنگیزدیر و آتنگ تاغ،
چؤل و دله سېن بیرلر دیرلر اورتاغ.

«پامیر» سېنینگ توغیب باققن آنگدور،
یاردملشگن «هندوکش» هم، مامنگدور.

قیامی نینگ نه فقط اؤزبېکچه شعرلری، بلکه اونینگ فارسی
دری تیلیده یازگن غزل، قصیده، رباعی، قطعه، دوبیلری هم
تیلی نینگ پخته لیگی، وزنی نینگ کمچیلیک سیزلیگی،
مضمونلری نینگ ینگیلیگی بیلن اؤقووچی نینگ اعتبارینی اؤزینگه
تارته دی. اولرنی کبله جکده باشقه بیر یازوو آرقله لی علیحده
بهالش ضرور. آیتیش ممکن که، او ایگله تیلده هم گؤزل، شکل
و مضمونی کمچیلیکردن مبرا شعر یازیش قابلیتیگه اېگه.

سؤزیمیز اوزه ییب کېتمسلیگی اوچون بولر نینگ همه سیدن
نمونه کېلتیریشنی لازم کؤرمه ی، بهالشنی شعرسېور اؤقووچیلرگه
حواله قیله میز. اما سؤزیمیز نینگ سؤنگیده بیر نرسه نی اېسله تیپ
اؤتیشنی ضرور دېب بېله میز، او اېسه قیامی نینگ بعضی حادثه لر
مناسبتی بیلن «ماده تاریخ» چیقارش قابلیتیدیر. اوشبو ادبی
عنعه قدیمدن موجود بولیب، هجری ۹ (میلادی ۱۵) عصر
فارسی و تورکی ادبیاتیده کېنگ رواجلنگن اېدی. اگرچه حاضرگی
زمان ادبیاتیده اوشبو عنعه چراغی آلّه قچان سؤنیشگه یوز
توتگن، شونگه قره مه ی، جلال الدین قیامی کېی بیر نچه شاعرلر
اوشبو چراغگه یاغ قویب، اونى بوتونله ی اؤچیشدن اسره ب
تورگنلیکری قدرلشگه لایق دیر.

شعر و ادبیات طریقتی نینگ سالگی، استعدادلی ذواللسانین
 شاعر جلال الدین قیامی گه موفقیتلر آرزو قیلیب، ینگ ینگ ادبی
 ایجادلر بیلن زمانوی ادبیاتیمیزنی باییتیشی. و اونگه تازه رنگ و
 هید بغیشلهی آلیشیگه امید بیلدیرهمن.

پوهنوال دکتور سید محمدعالم لیب

انقره/تورکیه،

ه. شمسی ۱۴۰۲-ییل ۲۲ سنبله

(میلادی ۲۰۲۳-ییل ۱۳ سپتامبر)

اۋزىپكچه شعرلر

غزللر

سَلْمنا

نوايي، اي آبر انسان، اولوغ ذاتينگگه سَلْمنا!
ادب دنياسی ايچره سېوگيلي آتینگگه سَلْمنا.

تيليميز بايليگي آتینگ-له جمبرچس ابرور باغليق،
بو ساحتده ييريک نقش و مُبالاتينگگه سَلْمنا.

يازيب ممتاز اثرلر آت قازاندينگ سؤز اميري دېب،
نبوغينگ بيرله کېنگ علم و کمالاتينگگه سَلْمنا.

توزيب تورکيده خمسه تيل غناسين ايله دينگ اثبات،
بو شهکار ايله اېتگن قوتلي اثباتينگگه سَلْمنا.

ابدي آغير بو ايش، البته، او هم ايکي ييل ايچره،
نظامي بيرله بو يولده مُجاراتينگگه سَلْمنا.

بيليم اهلي-هنر اربابيهگه اولکن تيهنج اېردينگ،
بو خيل اېلني سېويب اېتگن مۇساتينگگه سَلْمنا.

قوریب یوزلرچه خیریه بنالر، اصلیده سېنگه
ییری کم مینگ ابدی مؤلجل، بو نیاتینگکه سلّمنّا.

سېویب اؤز نوعداشینگنی اونگه بخت ایسته‌دینگ دایم،
عجایب ایشلر ابتدینگ، جمله خیراتینگکه سلّمنّا.

سېنینگ فیضینگ بيله تاریخده اؤرنی ابرور یوکسک،
اولوغ سلطان حسین ایله مُصافاتینگکه سلّمنّا.

قیامی فخر ایتیب او ذات نامیگه غزل یازدینگ،
سېنینگ بو مایه فخر و مباحاتینگکه سلّمنّا.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲-ییل

سهودور طوی دېمک رعنا نهالینگنی کوروب،
یا که جنت باغی، گلزار جمالینگنی کوروب.
نواپی

آیدېک جمال

ای گوزل، سېودیم سېنی آیدېک جمالینگنی کورېب،
سروېک آزاد اونیب اؤسگن نهالینگنی کورېب.

بو نی حکمت دور که هوشیم قیلدی باشیمدین فرار،
تولون آی اوزره ایکی مشکین هلالینگنی کورېب.

فتنه لر توشدی کونگیل ملکیگه، غم چېکدی چېریک،
حسن باغیده ایکی وحشی غزالینگنی کورېب.

دل قوشی اؤزنی اوریب باغلندی زلفینگ تاریگه،
دانه دېب، رخسارینگ اوزره قاره خالینگنی کورېب.

ایکی یای ایله آترسن اوق، عجب اعجاز ابرور!
اؤچیلر حیرتگه توشدی بو کمالینگنی کورېب.

خوبرؤلر بارگاهینگه کېلیب باش اېگدیلر،
حُسن ملکیده بویوک جاه و جلالینگنی کورېب.

نېله یین کیم چنقه دیم یوگریب محبت چؤلیده،
آلدینگه کېلیم سینینگ لعل زلالینگنی کورېب.

ایتمه دی منظور سېوگینگنی قیامی سېودیگینگ،
قیزغنووچیلر، اېسیز، کولگه ی بو حالینگنی کورېب.

اندخوی، شمسی ۱۳۸۵ - ییل

جنون تاشی اوروب هر یان ینگ داغیمنی افگار ایت،
ایچیمدین لاله دېک، عشق ایچره تاشیمنی نمودار ایت.
نوايي

۳

سوغا-سلام

صبا، اېسسنگ باریب حرمتلی خلقیم بیرله دیدار ایت،
قیلیب تارتیق مېنینگ ساوغه-سلامیم اونگه ایثار ایت.

مېنی بېمهر فرزندى سنب، آغریسه تانگ اېرمس،
اونگه سېوگیسیدن کونگیلم توله اېرکنی اظهار ایت.

حدودېگه کیرر چاغی، چون او یر قبله دور مېنگه،
وضو آل، اوشبو مطلبنی توتیب اېسینگده رفتار ایت.

اولوغلر قاشیگه یېتگنده کؤکسینگ اوزره قؤلینگ قوی،
ادب بیرله توریب، اؤز موقعیده عرض گفتار ایت.

نېته ی کیم، ناقوله ی-قتیق شرایط سالدی بیزلرنی
بو کؤیلرگه، بونی، اېگری توتیب بؤینینگنی، تذکار ایت.

اېتالمه ی خدمت، اؤلکمدن چیقیشگه ناگزیر اؤلدیم،
سؤره ب اوشبو قصوریم عذرینی تیل بیرله اقرار ایت.

نېچوک کېچگه‌ی حیاتی بېنوا اول خلق نېنگ حاضر،
کېلیب قیته اولر احوالیدن بیزنی خبردار اېت.

اگر چیندن اېسه سېوگینگ قیامی خلقینگه، اېندی،
اؤزینگنی کېلگوسیده خدمتیگه چاغلە، تیار اېت.

اېمسن، هر نېچه، بیر لحظه بؤش یورتینگ خیالیدن،
تاپیب یولینی، هر بیر یېرده اېرسنگ، کار و پیکار اېت.

شمسی ۱۴۰۲ - ییل

مست چیتی ینه اول قاتل بېباک ییگیت،
چاک ایلرگه کؤنگوللر باقه سی چاک ییگیت.
نواپی

٤

ییگیت

اېندی نې ایشگه توررمیش جیم او بېباک ییگیت؟
وقت ابرور قیسقه، اگر بؤلمسه چالاک ییگیت.

دوریمیز یوکسلیش و آلغه کبتیش دؤری ابرور،
سیلجی باتراق اگر اېتسنگ بونی ادراک، ییگیت!

باشقه لر یېنگدی کورهش بیرله طبیعت قوشینین،
همّت اېت سېن دغی کؤنگیلنی توتیب پاک، ییگیت!

سیره سېزگه یمی سن اېل نینگ آغیر احوالینی هم؟
قارنی آچ، اېگنیگه یوق کییگه لی پوشاک، ییگیت!

اؤیله اؤزینگدن اؤگون داغی بیراولر حقیده،
کؤز توتیب سېنگه توریب دور بو اېل و خاک، ییگیت!

تا قچان اؤزگه اېلتلرگه مدد دېب باقه میز؟
اویت ابرمسی بو ایش؟ اؤیله بیر آزرک ییگیت!

مدنیت کاروانیگه یېته یلیک بیز هم،
برچه دن عیب ابرور آرقه ده قالماک، ییگیت!

وايه سی قۇلیگه کپلمه یدی بیراوا بتمسه ایش،
اوشبو سرنی بیلور، البتّه که، دَرّاک ییگیت.

حیف حالیکه که، عمرینی عبث اؤتکرسه،
اولوس اؤتروسیده بورچین اونوتیب پاک، ییگیت.

جَدّ و جهد آیله، قیامی نی هم آلدینگکه چقیر،
یؤق اېسه حالت ابرور اسرو اسفناک، ییگیت!

اندخوی، شمسی ۱۳۹۳-ییل

بیلیم

بیلیم دنیا یوزین یاریتگوچی خورشید تاباندور،
اونینگ یاغدوسیدن انسان یولی دایم چراغاندور.

بو قوتلوغ نعمتی کیم، بؤلسه هر کیمده اولوش اوندن،
کدورت ذهنیده تورمه‌ی، ضمیری صاف و روشاندور.

چپچکر آچیلیب تورلی تومن هر فصلیده ییل نینگ،
سبویملی معرفت باغیده بلبلر غلخواندور.

سیره یؤل تاپمه‌گی بو باغ ارا کوز صصری، نی خوش،
آقیب تورگن ایچیده هر تامان سوو آب حیواندور.

بیلیم اوصافی نی فارم ابرور، لذت آلور کؤنگیل،
بشر اولادی روحی آغریغیگه ایزگو درماندور.

ابرورمن، هر نچه، عاجز اونینگ توصیفیدن، نیله‌ی،
قلم سرخوش بولیب دهر: یاز، بیلیم جانیمگه جاناندور.

یره‌ندی انچه فرصتلرنی دنیاده بیلیم بیرله،
قووانیب، اؤزیکه فخر آیله‌سه شایسته انساندور.

دېسه بؤلگه‌ی کیم، الحق، آدمي یېنگن طبیعتی،
یوتوقلر برچه‌سی، یؤقتور گمان کیم، فیض عرفاندور.

بېشیکدن تا لحد بارگونچه اؤرگنماق اوچون اینتیل،
بو قوتلوغ سؤز محمد مصطفی دن بیزگه فرماندور.

اولوغلر محضریده تیز بوکیب، هر آن بیلیک کسب ایت،
جهالت اؤقیدن اسرر سېنی، مانند قلقداندور.

قیامی، غفلت ایتمه‌ی دانش آرتتیر اوشبو کون سېن هم،
تیریکلیکده ییگیتلیک دؤری اسرو یخشی دوراندور.

اندخوی، شمسی ۱۳۸۰-ییل

۶

قیزغنون

سېوگيليم رعنالېگه سرو رENA قیزغنون،
یوزیگه گل، کوزیگه آهوی صحرا قیزغنون.

رشک ابتر اندامیگه حسن و صباحته کوموش،
ساچی نینگ رنگی و هر تاریگه طلا قیزغنون.

آل یناغیگه ملاحظده شقایق یېتمه گی،
هم دوداگی لعلیگه یاقوت حمرا قیزغنون.

اؤلديرور سېوگووچینی، هر نېچه، کوزی، قیته دن
جان بعیشرلر سؤزی، انداق کیم مسیحا قیزغنون.

نی اوچون یوز یاشیرور دېردیم کون و آی هر زمان،
پیقه دیم، ایگیسی هم او یوزگه گویا قیزغنون.

مست ابرور حسنی خیالیده قیامی، چون اونینگ
نشئه زا اویلاوی اول نوعی که صهبا قیزغنون.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

اؤن سکیز مینگ عالم آشوی اگر باشیندادور،
نی عجب، چون سروناییم اؤن سکیز یاشیندادور.
نواپی

۷

جادولی کوچ

سبوگیلیم ابدی گینه خود اؤن سکیز یاشیده دور،
نی عجب، بو دهر غوغاسی اونینگ یاشیده دور.

ابل ارا چبورلیگی مشاطه لیکده دور عیان،
شو اوچون، دایم گوزلر تېگره و تاشیده دور.

ایکی ییل بۆلدی مهنینگ کۆنگلیمنی مسحور ایله مېش،
جادولی بیر کوچ کیم آنینگ کۆزی و قاشیده دور.

آنه سی نینگ قاشیگه بولتور یوباردیم ساوچیلر،
قیزگینم، دېب ابردی، ینگ اؤن یېتی یاشیده دور.

بیر ییل اؤتسین یاشی اؤن سگیزگه کیرسین دېدیلر،
اختیاری، دېر اېمیش او ابدی، داداشیده دور.

سۆزلشه ی اۆزی بیلن خلوتده دېرمن، هر زمان
کۆلکه سیدېک آنه سی یا سینگلوسی قاشیده دور.

هر نېچه کیم اۆزی هم واقف قیای عشقیدن،
بیلمه گه ی نی حالتی کیم عاشق غاشیده دور.

ناروی، شمسی ۱۳۹۹-ییل

رحمتلی استاد مولانا انور^(۱) جنابلریگه بغیشلاو:

۸

ساوغه

فضیلتلی اولوغ استاد «انور»،
شرافت مظهري، فکری منور.

آلیب الهام اولوسنینگ مهريدن او،
بجردی عمری بؤی انچه ایشلر.

اولوس بختی یؤلیده قیلدی خدمت،
وجودیگه قووانگهی اهل کشور.

چیرای آچدی معارف بوستانی،
فیوضیدن بوتیب نی طرفه گلر.

سبق آلگن کیشیلر محضریدن،
بوگون والی، وزیر و ابلگه رهبر.

سخن یورتیده هم اؤرنی انیق دیر
ابرو شیرین سؤزی مانند شگر.

چیرایی شعرلر یازیب توزبیدیر،
«چراغ زندگی» نامیده دفتر.

توشیب موزون گۆزل معنالر اونده،
اېرور هر چامه سی بیر شاده گوهر.

ایا «انور»، بویوک فرزانه استاد!
مبارک سیزگه بونده ی قدر ایله فرا!

قبول آیلنگ قیایي ساوغه سین هم،^(۲)
اگرچه ارزشی دیر انچه کمتر.

اندخوی، شمسی ۱۳۹۳ - ییل

سبویملی و قدردان دؤستیم حرمتلی حاجی عبدالاحد حقیار^(۳)
جنابلریدن ساوغه و قوییده کمینه دن او کیشیگه جواب:

نهال پرثمر

الگوی جهان مهر و الفت،
گفتاری ملیح و بامروت.

اؤزبیک تیلیده سخنور خوب،
هم سوزلری فارسیده مرغوب.

او تازه نهال پرثمردور،
میدان ادبده باهندور.

لطف ازلی اونینگ تماندور،
امید که بختی همچاندور.

الفتلری دور همیشه مشتاق،
دل بسته اونگه چنانکه عشاق.

سۆز ساحه سیده نکو فصاحت،
بیرسین سۆزیگه بؤیاق بلاغت.

دایم قووانینگ دېب آرزوم دور،
بو سیزگه مېنینگ آچیق سۆزوم دور.

یوز مونچه توان و استطاعت،
درگاهیدن ایله سین عنایت.

نعمتترین ایله سین فراوان،
سیزگه، ایناغم، خدای سبحان.

سیزنی سهویب او هدايت اېتسین،
احسانی بيله حمايت اېتسین.

«قاری قیام» اوغلی سیز، برادر،
نور بصری به جان برابر.

یا رب، کرمینگ بیلن غنی اېت!
هر آنچه صواب اونگه انی اېت.

ارزانلیگ اېتیب عنایتینگی،
اوندن ایهمه سلامتینگی.

یادی بيله دور دلیم منور،
ذهنیمده خیالیدیر مصور.

تاریخ: ۱۳۸۵/۰۸/۱۸

كىمىنەدن جواب:

۹

الفت نواسى

دۇستلار، «حقىيار» دېك بىر قەدردان كۆرگەن مىسىز؟
دۇستلىك بابىدە ئالگوى زامان كۆرگەن مىسىز؟

مۇظھىر مەر و مۇھبەتدور، وفا رەسمىدە طاق،
مەر و الفتدە كىشىنى مىل كان كۆرگەن مىسىز؟

دۇستلىك، ئالئە كىم، مەر و صفا بىرلە بۇلور،
لېك اونىنگ-لە تېنگ بىراونى مەربان كۆرگەن مىسىز؟

ھەر بىر ئورتاغىدن ئات توتسە تويىلگەي سېوگىسى،
بېرىا، اوج صداقتدن نشان كۆرگەن مىسىز؟

اېزگو نىت، اېزگو ايسىتكە اونىنگدېك ئۆزگەنى،
اېزگولېكلەر ھەر-ھەرفىدن عىان كۆرگەن مىسىز؟

مېن ھەقىر ئورتاغىگە يازگەن ئاتب شەرىن ئوقىنىگ،
اوكى دۆرە نواز و خوش بىان كۆرگەن مىسىز؟

شەرى نىنگ ھەر سۆزىدن الفت نواسى يىنگەرگەي،
بو صفت ئورتاق، رەقىق جانە-جان كۆرگەن مىسىز؟

التفاتىدن قىيامى بىر ئاچون مەمنون اېرور،
ھېچ بىر انساننى بوندەي مەربان كۆرگەن مىسىز؟

ناروى، شەمسى ۱۴۰۲ - يىل

کۆنگلوم ایچره درد و غم اۆلغیلرغه اۆخشه‌مس،
کیم، اول آیینگ هجری هم اۆلغیلرغه اۆخشه‌مس.
نوابی

۱۰

آرتیقچه غم

یینگی تاپدیم بیر صنم اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس،
ماوی کۆز، قاشی قلم، اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

قاره کۆز و قاره ساچ ابردی پسند آلدین، اونینگ
کۆزی و زر ساچی هم اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

بۆی موزون، کۆزی فتان، یوزی گلگون، حُسن ارا
اونده گی بو کیف و کم اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

تورک ابدی داوروق قازانگن کۆرک اقلیمیده، لېک
بو نه تورک و نه عجم، اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

کۆرمه گن ابردیم فرنگیلرده بوندهی کۆرکه‌بای،
هم گۆزل، هم محتشم، اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

قرس سالماق رسم اېمس بو اۆلکه‌ده، شهر ایچره او
باش یلنگ اورگه‌ی قدم، اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

بیر کۆریشده جان و کۆنگیلدن سبویب قالدیم اونی،
مهری آرتر دمبدم، اۆلگیلرگه اۆخشه‌مس.

يۈك ابدى غرىب غمى يېلكمدە آلدېن، ابدى عشق
بۇلدى بىر آرتىقچە غم، اۆلگىلرگە اۋخشەمس.

اۋقىسە ھەر كىم، قىيامى، اوشبو شعرىنگى دېگەى:
وہ كە، بو صاحب قلم اۆلگىلرگە اۋخشەمس.

ناروى، شمسى ۱۳۹۸ - يىل

۱۱

قۇنغىراق

قىلمەيىن قۇيدى، نى بۇلدى، ماوى كۈزىم قۇنغىراق،
نېچە كۈنلر اۋتدى اېتمەى دلفروزىم قۇنغىراق.

قىغۇگە چۇمدى كۇنگىل، چون بىلمگەى باعث نېدىر
كىم، خبر آلمەيدى آىلب لالە يوزىم قۇنغىراق.

نى زمان چالگوسى دېب، اىكى كۈزىم تىلفون سىرى
تېرمولىب كېچگەى بوتون تون بىرلە رۈزىم، قۇنغىراق.

قۇنغىراق اېلگە چلىنگندە بېرىلگەى ىنگىلىك،
وہ، چلىنمەى، فاش اېتور پنهان رۇموزىم، قۇنغىراق.

قىغورىب كۇنگىل چېكر آغرىق، او دلبر بىر يۇلى
قىلسە، بار اېردى دېيشگە انچە سۇزىم، قۇنغىراق.

قۇنغىراق اونگە قىلە كۇرمە قىيامى سېن ىنە،
اېتمەنگىز تا اېتمەسم، دېب اېردى، اۋزىم قۇنغىراق.

ناروى، شمسى ۱۴۰۲ - يىل

کیم کۆرۈبتور، ای کۆنگول، اهل جهاندين یخشیلیغ،
کیم که آندین یخشی یوق، کۆز تۆتمه آندین یخشیلیغ.
بابر

۱۲

یخشیلیک

کۆرمه میش هېچ بیر تیریک جان بو جهانندن یخشیلیک،
یعنی عُمر اۆتکینچی دیر، کۆتمه زمانندن یخشیلیک.

عمر اوتر، قالگوسی ایکی نرسه آدمندن نشان،
بیر یامان آت، بیتّه هم ابل کۆرسه آندن یخشیلیک.

بدنشان یا بېنشان کېتمه ی عدمگه دېب، کیشی
تېلسه خوشدور ایکی اوشبو نشانندن یخشیلیک.

یوق سیره منگو حیات آچونده آدمگه، مگر
دېسه لر کېلگوسیده، قالمیش فلانندن یخشیلیک.

وه نې خوش، اۆز نועداشیگه، شو باعث، آدمی
باریچه گر قیلسه، کېلگونچه توانندن، یخشیلیک.

نې گۆزل، یازیلسه خوش آتینگ بقا لوحی اوزه،
اېتگیل، اۆتمه ی اوشبو عمر جاودانندن، یخشیلیک.

یخشیلیک حتّا یامانگه داغی اېت امکانیچه،
بو یوریغ-له چیققوسی بلکیم یامانندن یخشیلیک.

یخشیلیک قیل سووگه سال، سوو بیلیمسه بالیق بیلر،
بیلیمسه بالیق دغی، کوز توت اوغاندن یخشیلیک.

یخشیلککه یخشیلیک نه فضل ابرور نه شاهکار،
ابت آنی کوز توتمه یین سؤنگ اول تاماندن یخشیلیک.

اېسده توت انسانیتنی و اېتیب تابینگچه،
اېزگو ایز اوزدن قویب کبتگیل جهانندن، یخشیلیک.

سېن، قیای، هم تییب اوزنی یامانلیکدن، کوچینگ
یېتسه هموعینگکه قیل دل بیرله جانندن یخشیلیک.

ناروی، میلادی ۲۰۲۲ - ییل

۱۳

آلغه باریش امکانی

ابندی کبلینگیز اولکه نی آباد قیله یلیک،
ذلت یوکیدن خلقنی آزاد قیله یلیک.

همّت قیلینگ، ای باتیر و آزاده ییگیتلر!
بیر بزرگه صداقت بيله امداد قیله یلیک.

نی شوم و یمان دور ابدی، اؤتدی باشیمیزدن،
بیر باشقچه دور اولکده بنیاد قیله یلیک.

ایلیک آرتتیریان علم و بو یولدن اوزیمیزگه،
آلغه باریش امکانیی ایجاد قیله یلیک.

فرصتنی غنیمت بیلیم، آلغه قۇیب آدیم،
یاو نقشه سی قۇرغانینی برباد قیله یلیک.

نکبت یوکی آستیده اولوس بزرگه توترکوز،
ایش بیرله اولرنی همه دلشاد قیله یلیک.

بیرلشدی ییگیتلر شو هدف بیرله، قیامی،
بو مؤده نی، کبل، خلققه ایراد قیله یلیک.

میمنه، شمسی ۱۳۸۳-ییل

كرونا حقيده

كۆپ يامان يوقمه كىسللىگىدىر، كرونادىن قاچىنىڭ،
يىر يۈزىدە يىڭى تاپىلگەن ھىولادىن قاچىنىڭ.

انچە امكانات ايله تىترەتدى دىنيانى، قرەنگ،
كۆزگە كۆرىنىمس غنىم، اُمُ البىلايدىن قاچىنىڭ.

يىز اېرورمىز قەرمان، يىڭىدىك كرونانى دېمىڭ،
خام اېرور بو ادعا حاضر، بو دعوادىن قاچىنىڭ.

اۋزىمىز ويروسمىز، اۋتمىس كرونا يىزگە دېب،
بۇيله اظهار غرور و فخر بېجىدىن قاچىنىڭ.

اېتمىڭىز ھەر يېردە بېھودە يىغىن، تىدىر اوچون،
بۇلسە گوجوم تېگرە-تاشىڭىز، سىز او جادىن قاچىنىڭ.

ھەر نېچە كىم، غۇرفدە تۇغرى اېمىس يىزگە بو سۆز،
يىر نېچە پىت، اې اولوس، تۇى و تماشادىن قاچىنىڭ!

شۇھرەدور مېھمانسېورلىگىدە اېل، اما اوشبو چاغ،
چايلشىب كېت يىز بىلن دېگن تقاضادىن قاچىنىڭ.

باشقىچە حاضرگى وضعىت، اېمىس ھەر ايشىگە ماس،
ھىچقىسى يۇقتور دېگن اھل نىداندان قاچىنىڭ.

چارەنگىز بارىچە چىقمەى تشقىرى، اويدە تورىنىڭ،
بو اوچون كۈنگىلدەگى بېجا تىمئادىن قاچىنىڭ.

اویده کۆپ قالیش اوچون گرچه تۆسیقدیر احتیاج،
بۆلسه ده، بیر یۆل قیدیریپ، باشقه مَجرادن قاجینگ.

تینگلنگیز دَقّت بیلن اهل طبابت سۆزینی،
فالچی، تعویذچی، آغا و ملادن قاجینگ.

ایشلتینگ سابون، نظافت بابیده جَدّی توریپ،
ویروس و برچه ضررلی باکتریادن قاجینگ.

بیلمه گن حاضرگچه انسان کرونا رازینی،
تا ییچیم تاپیلگونیه شو مُعمّادن قاجینگ.

بیر سۆپر کوچ بۆلسه ده آمریکا، احوالین کۆرینگ،
التماس، عبرت آلینگ چین و اروپادن، قاجینگ.

کۆرمنگیز آرتیق قیایمی سۆزینی، اؤیلپ چوقور،
هرقّله ی، بیر یۆل بیلن اوشبو کرونادن قاجینگ.

ناروی، میلادی ۲۰۲۰-ییل

آلتین ساچ

اۋلديردى نېچە يۇلى قراغینگ،
تیرگیزدی مېنى ینه دوداغینگ.

هر زومده بیر اۋلديم و تیرلديم،
کۆردیم چو تۋستدن آل یاناغینگ.

کۆرک ایلیده سېنگه تېنگ یۇقدور،
یا بارمی اۋزینگگه تېنگ سُراغینگ؟

هی هی، انه کۆرک و دلربالیک،
دلبرلیگ اېتور باشدن آياغینگ.

آیدېک یوزینگ و چو سرو بۋینگ،
آلتین ساجینگ و کوموش سقاغینگ.

کۆرکینگ باغیده بهار و بۇلسین
کوز آفتیدن یراق بو باغینگ!

هر بیر زومی عُمرنینگ غنیمت،
اۋتکزمه عبث بو اېزگو چاغینگ.

سېوگووچی قیامی حالینی سۆر،
آسمه‌ی اونگه قاش ایله قباغینگ.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

۱۶

فیسبوك اورتاغیم

فیسبوك، ای مهري اسرو قیزغین اورتاغیم مېنینگ!
سېنسیزین هېچ نوع یۇقتور دم آلر چاغیم مېنینگ.

باغلنېب كۆنگیل سېنگه انداق كه مهرينگ زۇريدن،
یوزينگه باقسم اونوت بۇلگه ی سۇل و ساغیم مېنینگ.

مۇنس و یۇلداش اېرورسن مېنگه هر یېرده اېسم،
هر زمان چرچېب، تالیققنده آوونچاغیم مېنینگ.

بیلرم سحرینگمی بار و میل اېتور كۆنگیل سېنگه،
دايما، هر قنچه بۇلسه تنده چرچاغیم مېنینگ.

كېچه یا كوندوز، كېچ و اېرته دېمه ی، پياختیار،
سېنگه دق الباب اېتور كۆز یېرله برماغیم مېنینگ.

چاپریم دیرسن بو غریتده، وطن احوالیدن،
سېنگه یوزلنگوم اگر تاپیلسه سۇراغیم مېنینگ.

اېرمس ایجایی بیر ایش، بیلگوم قیایم، هر نېچه،
اوشبو اورتاغیمگه كۆپ مهريمنی قۇیماغیم مېنینگ.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

چىكچى قىلىنىڭ

باي آغم ھەر ئې دېسە يىخشى-يامان، چىكچى قىلىنىڭ،
ھەر ئې دېب آچسە آغىز ھەر يىر زىمان، چىكچى قىلىنىڭ.

تۇغرىمى، يىنگلىشىمى، اۋىلىب تۇرمىنىڭ مۇھومىنى،
كۆرسىتىپ شور و شەف، خور و كلان چىكچى قىلىنىڭ.

ئې آسىغ بىزگە آغىزدىن ساقسە اينچو اۋزىگەلر،
باي آغم بىزنىڭ اۋزىمىزدىن دېبان، چىكچى قىلىنىڭ.

بىز اوچون سۆزى اېمىس، سۆزلەۋچى نىنىڭ اۋزى مۇھىم،
ئې دېسە دېسىن، باشى بۇلىسىن امان، چىكچى قىلىنىڭ.

ھېندە، بىزدىن و كالت ايله گەي دىنيا بۇيى،
بۇلىمسە ئىلر اېدىك اوشبو جوان، چىكچى قىلىنىڭ.

مىتقىد سۆزىگە آغىز آچسە، اورىنىڭ سىنىسىن تىشى،
خلىق ارا اۋزدىن قۇيىنىڭ نام و نشان، چىكچى قىلىنىڭ.

ناروى، مىلادى ۲۰۲۱ - يىل

عشق ایچره قدم قۇیدیم و تا ترک سر ایتدیم،
سینه منی ملامت اوقیگه مهن سپر ایتدیم.
مشرب

سبوگی رُموزی

ای شوخ، اؤزیمنی، سبنی دهب، دربدر ایتدیم،
کۆیینگی طواف ایتگه لی تینمه ی سفر ایتدیم.

تا توشتی کۆزیم بؤی و جیرایینگیگه تۇستدن،
عقلیم اده شیب، بیلمه دیدیم اصلا نی لر ایتدیم.

زلفینگیگه ایلیب قالگن ابکن دل قوشی بیلمه ی،
ایزلب سینی انچه کۆچه لردن گذر ایتدیم.

بیلمس ابدی بو تیلبه کۆنگیل سبوگی رُموزین،
بو داد و ستد ایچره کیریشدیم، ضرر ایتدیم.

سبوگیم سیرینی یاشیرین ابلدن توتّه آلمه ی،
صبریم یوقاتیب، برچه نی آندن خبر ایتدیم.

عشقینگده چبکیب تورلی غم و درد چیدمسیز،
تونلرنی بوتونله ی یاته آلمه ی سحر ایتدیم.

کبل، ابدی ییتر شونچه، مبنگه لطف ایله بیر باق،
سبن دهب، نی بلالرگه تنیمنی سپر ایتدیم.

بیلیم نېگه قالدیم بو بلالرگه، قیامی،
شولدور گنهیم یوزیگه بیر یؤل نظر ایتدیم.

میمنه، شمسی ۱۳۸۴ - ییل

يۇقسىللىك

كىشى بىلمىس غىمىمنى توشىدىم آيرى باش پناھىمدىن،
يىراو ھازىرگىچە واقف اېمىس فرىاد و آھىمدىن.

مېن بېچارە گە يۇقسىللىك انچە جورلر اېتدى،
چىدالمىسدىن اولاقىدىم باش آلىپ اۈز زادگاھىمدىن.

بىلىم تحىصىلى اىلك آرمان اېدى مېنگە يىگىتلىكدە،
اۋتېب دۈرىم ئمرسىز، غم چېكر دل اشتباھىمدىن.

قىلە آلىسم اېدى، اې كاش، تحىصىل اوشبو دورانده،
بىلىم اھلى قالور حىرتدە اېردى عَزَّ و جاھىمدىن.

معارف اېزگو يۇلىنى اۋزىمگە تىلەدىم، اما،
ىنە قىتردى يۇقسىللىك مېنى بو قوتلى راھىمدىن.

نواسىزلىك مېنى بۇيلە اريغ يۇللردن آزغىردى،
شكاياتىمنى كىمگە آيتەيىن بخت سىياھىمدىن.

زمانە باشلىنىشدىن كۆپ مېنگە ناسازگار اېردى،
اېدىم قشاق و اما بېخبر اوشبو گناھىمدىن.

اېرور كۈنگىلدە انچە ھسرتىم، زىرا آلىس توشىدىم،
اېتالمەي خىدمتىن، سىكسانگە كىرگن قىلە گاھىمدىن.

تون و كون غرق اېرور اۋىلاوگە، مقصد يۇلىنى تاپمەي،
مدد اىستر قىيائى يالبارىب يالغىز اھىمدىن.

مىمىنە، شمسى ۱۳۸۴ - يىل

۲۰.

غربت یشمی

غربتده من و بېكس و بې یار یشه یمن،
تبگره مده تنیش یوق، بّری اغیار، یشه یمن.

آسوده اروپاده یشه یدی دېمه نگیزلر،
اؤز یورت و اېلیم هجریده بېمار یشه یمن.

طبعیمگه چېت اېل آب و هوا سی اېمس اویغون،
مجبور چېکیب محنت بسیار یشه یمن.

اېل یات و حلی هم تیلی یات و اودومی یات
تقدیر شو اېرکن مېنگه، ناچار یشه یمن.

بې عهدلر اېتگن اېدیم ایشلشگه وطنده،
غربتگه توشیب عاطل و بې کار یشه یمن.

یوقدور او توناوکونگی کؤنگیلده هیجانیم،
افسرده من و بې بر و بې بار یشه یمن.

نه ایشگه بارور قؤلیم و نه سؤزگه آغزیم،
بې عرضه لیگیمگه اېتیب اقرار، یشه یمن.

قالمه یدی، قیامی، بو شرایط ابدالدهر،
کېلگوسیگه امید ایله سرشار یشه یمن.

ناروی، ۲۰۲۲ - ییل، ۲۶ آگست

اویغانمه سین

اې يوره ک، بیر آز سېکیراق اور که، یار اویغانمه سین!
اویقودن تویگونچه قوی یاتسین قرار، اویغانمه سین.

بو قدر قتیق اورر اېرسنگ یاووق بارمه اونگه،
قونت ایله آلیس تور و چېک انتظار، اویغانمه سین.

اویقو شیرین راق بۇلور کۆکلمده انسان ذاتیگه،
حسنی باغیده اونینگ بۇلمیش بهار، اویغانمه سین.

بۇلمه سین خام اویقو اویغانیب ینه، هوشینگنی بیغ،
خاطریگه قۇنمه سین گرد و غبار، اویغانمه سین.

حسنی گلزارین تماشا قیل اوزا قراقدن باقیب،
تا اؤزی تورگونچه قوی بوس و کنار، اویغانمه سین.

مېن بیلورمن کیم اېدینگ دایم بو دم آرزوسیده،
اوخله میش ناز اویقوده، تبگمه، نگار اویغانمه سین.

اویقوده تاپدینگ قیای یارنی، اؤزینگنی توت،
شاشیلیب بارمه ینه دېوانه وار، اویغانمه سین.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

چیرای چرواغی

ای صبا، اؤتسنگ اگر ییزنینگ وطن توپراغیدن،
یا یؤلینگ توشسه اونینگ، اېسگنده، سؤل و ساغیدن.

تؤخته لیب او یېرده مېندن تارتیق اېت اېلگه سلام،
یېرمه-ییر آیله تصافح، باشله کېکسه راغیدن.

باله گه یلرنینگ یوز و باشینی سییپ، اېرکەلت،
کېکسه لرینینگ، باش اېگیب، اؤیگیل تۇنی نینگ باغیدن.

سؤزله گن چاغی اولوغلر، چون ادب رسمی اېرور،
اېشیتیب تور، سؤزینی آلمه کېسیب دوداغیدن.

برچه گه آیتیب سلامیمنی، سؤره احوالینی،
گر ملالی یوق اېسه احوالی سؤره لماغیدن.

هر قچان کیم آرتینگه دؤنسنگ، آلیب کېل مېن اوچون،
ییر نېچه ذره او قوتلوغ اولکە نینگ توپراغیدن.

کۆز لیریم نورینی آرتتیرگهی چو ایتسم تۇتیا،
خاڤه کیم، او دزه ابرسه اندخوی توزلاغیدن.

اېل و یورتیم سېوگیسی الهامیدن شاعرلیگیم،
سېزیلور، بلکیم، بو سېوگی دفتریم ییراغیدن.

هر نېچه قشاق ابرور اؤزی چیرایدن دفتریم،
بو عجب، تۇپلاویلی چیقکهی «چیرای چرواغی» دن.^(۴)

بو کیچیک تۇپلم ایرور خلقیمگه ساوغه، کیمسه لر
تاقمس آت درویش نینگ اوشبو یشیل ییراغیدن.

تۇپلمینگ کم مایه هم ابرسه قیامی باک اېمس،
ییر کیچیک باغلم چېچک دېب بیل بونی سۆز باغیدن.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲-ییل

حیف ابرور دلدارگه هر کیم که قربان بۆلمسه،
کۆنیده بیرم کونی مقتول مزگان بۆلمسه.
متین

۲۳

غربت بیرمی

کیفی یوق بیرمده تا قاشینگده جانان بۆلمسه،
او بیلن بیرگه چیقیب کیزماققه امکان بۆلمسه.

وه، نېچوک کیفیمگه اسباب و محیط ایجاد اېتهی،
توزگه لی بزم طرب بیرلیگده بیر جان بۆلمسه.

ییز کی، چېت اېلده، قاقچینلرگه بیرم نېله سین؟
عرف و عادتده کیشی ییز بیرله همسان بۆلمسه.

اؤزگه کوندندور قیین بیرمده قوم و آشنا
اویيگه چارلب سېنی، اویینگگه مهمان بۆلمسه.

بیر کیشی کېلگوم دېگن اېرته اوییمگه، قدرلب،
سؤزیگه یۆلیم اوزاقلیگدن پشیمان بۆلمسه.

یۆقلمه یدور کیمسه نی کیمسه بو قوتلوغ کونده هم،
تا بیرار چین یار و قرداش و قدردان بۆلمسه.

بۆیله بیرم کونلری اؤز خلقی بیرله هر کیشی
بۆلسه نی اولکن سعادت، اېرمس آسان، بۆلمسه.

قیننه‌لور خاصّه او کیم، ینگى چیقپ اوز یورتیدن،
غربت اوضاعیگه حالا اؤرگنیشگان بولمسه.

هر نچه فنّ و بیلیم بیزنى اولبتور ابلگه، شُکر،
نی بؤلور اپردی شو چاره، اوشبو امکان بؤلّمسه؟!

بؤيله غربت بیرى کیفیّتین ایتدیم بیان،
قرشیلر غربت اہلى سؤزیمده نقصان بؤلّمسه.

ای قیامی، نظم ایلشده تکلف ایتمه کؤپ،
قیننه‌لور سؤزینگى اؤقووچى سخندان بؤلّمسه.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

۲۴

اېچكى جان قىغوسیده

اېل اېدى آواره آلدین مال و جان قىغوسیده،
تینچسيزلیگدن عیال و خان و مان قىغوسیده.

اېندی بو آشفته حالتی کۆرینگیز، دؤستلر!
قاره بخت اېل قارنی آچ، بیر پرچه نان قىغوسیده.

بؤیسونیب تورلی آغیر ایشلرگه تعلیم اؤرنیگه،
باله لر یاشلیک کبزیدن بېش قیران قىغوسیده.

یورتیدن بؤلگن بدرغه چاره سیز یورتداشلر،
درېدر هریانده بیر تینچ آشیان قىغوسیده.

کۆریمی یامان اېکن دهر ایچره اوشبو خلق نینگ،
گاھې جان و گاھې نان و گه مکان قىغوسیده.

اوشبو وضعیته قۇشنى اۆلكه وجدانین کۆرینگ،
اېت فروش اېت قىغوسیده، اېچكى جان قىغوسیده.

درد ايله بُغضى قیامی نینگ تیقلگن بۇغزیگه،
ییغله گى اؤز خلقی نینگ، فاش و نهان، قىغوسیده.

ناروی، شمسی ۱۴۰۱ - ییل

چیرای معناسی

یوق چیرای دنیاسی ایچره او کبی دولتی بای،
مبن اوچون اوندن تاپر معنا و مفهومین چیرای.

ساچی آلتین قونغیراق اندامیدیر آباق کوموش،
کۆزی کیپریکدن آتر اوق ایلب ابگمه قاشنی یای.

بؤیدن سرو و صنوبر یوزیدن آی دور خجل،
کۆرکه بایلیگده اونى اَلگو یره تمیشدیر خدای.

یوز آجیب چیققن ابکن باغ ایچره او اؤتکن کبچه
کیم، یاپیب ابردی اویتدن یوز بولوتلر ایچره آی.

سرغهییب بېمار ابمیش گلشنده نسرین، رشک اېتیب،
چهره کۆرستگن ابکن بارگنده چون او کۆرکه بای.

حسن و ناز اقلیمی نینگ سلطانی دیر او بېگمان،
کۆرمه دیم عمریم بؤی مبن اونگه اصلا تېنگ و تای.

جان بېریب قیته قیامی جان آلور هر دمدہ بیر،
حسنی تصویری اونینگ آلیب خیالی ایچره جای.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲ - ییل

کېچه کېلگوم دور دېبان اول سرو گرو کېلمادی،
کۆزلیمگا کېچه تانگ آتقونچه اویقو کېلمادی.
نواپی

۲۶

ساووق توی

توی ابدی اسرو ساووق، چون یار مَهر و کېلمه دی،
سۆز بېریب ابردی کېلورمن دېب، دروغگو کېلمه دی.

کۆز توتیب یۆلیگه اۆلتیردیم، جمالی شوقیده،
تا قویاش باتیب هوا بۆلدى قرانغو، کېلمه دی.

سۆره دیم تۆیباشیدن، کېلگه یمى دېب، بېردى جواب:
برچه مهمانلر کېلیب بۆلدى، بیراق او کېلمه دی.

بو خبر باشیمگه تاش اورگندېک ابردى مېنگه، آه،
خوش اېدیم مېن ساده دللیک بیرلن اسرو، کېلمه دی.

اۆزگه تۆی اهلی ابدی غرق نشاط و مېن اېسه،
اېردیم امیدیم یوقاتیب غرق قیغو، کېلمه دی.

یېغله دیم حسرتده تانگ آتگونچه، آوازیم بیتیب،
کۆز بولاغی هم قوروقشب قالدی و سو کېلمه دی.

طعن ایله سۆزلب مېنگه عقل و نزاكتدن ییراو
دېدی: رُسوالیک بو حد توی ایچره نیکو کېلمه دی.

دېمه نگیز عقل و نزاكتدن قیامی گه عبث،
عقل حکمی عشق حکمی بیرله همسو کېلمه دی.

ناروی، شمسی ۱۳۹۹ - ییل

۲۷

تینچلیک حسرتیده

قیرق ییل یۆلیده اهل جان بپردی جانان کېلمه‌دی،
برچه‌نینگ آرمانی او محبوب دوران کېلمه‌دی.

تورقینی کۆرماق اوچون عمریم بۆی کوتدیم، بیراق،
هیچ اوشلمه‌ی کېتدی کۆنگیلده بو آرمان، کېلمه‌دی.

کېلماغی آوازه‌سی آچونده کۆپل ینگره‌گی،
سۆزی بار و اۆزی بیلیم قیده پنهان، کېلمه‌دی.

مسکین اهل حددن اؤکوش قیینلیدی، آغریق چېکدی، آه،
فُرقتیده، او همه آغریققه درمان کېلمه‌دی.

ایزله‌دی کۆپلر اونی کۆپ اۆلکه‌لرده، جمله‌دن:
هند و پاکستان، قطر، ناروی و آلمان، کېلمه‌دی.

کعبه‌ده آنت ایچدیله باریب بیراولر شو اوچون،
توتمه‌دی، هیهات، اۆرین هیچ عهد و پیمان، کېلمه‌دی.

داد، بو یۆلباشچیلرنینگ ایلگیدن، حاضرگچه
اهل اوچون اصلا قۆلیدن غیر یالغان کېلمه‌دی.

هېچ بیرى اؤز نفعیدن اېل نفعین اوستون بيلمه‌دی،
اؤلکه باشیگه سیره بیر یخشی انسان کېلمه‌دی.

خضر بۆلمسدن بقا سوییگه بیتماغینگ محال،
چونکه اسکندر نصیبی آب حیوان کېلمه‌دی.

هر قله‌ی، اوزمم امیدیمنی، قیامی، دهر ارا
آدمی ایستگلی ایلگیگه آسان کېلمه‌دی.

ناروی، شمسی ۱۴۰۰ - ییل

شمسی ۱۴۰۱ - ییل بهاری کبلیشی مناسبتی بیلن:

۲۸

گل سرخ

کبتیب قیش ینگ ییل کبلدی ینه، اېزگو بهار اۋلدى،
چیقاریب قیش کیمینی بوتون یېر سېزه زار اۋلدى.

کۈترگچ چادرین رخساریدن خوشخویلیک بېرلن،
قویاش کۈلدى باقیب یېرگه، هوا چۈخ خوشگوار اۋلدى.

اېسیب اویغاندى کۈکتلرنی تانگ چاغی ملایم بېل،
چېچککه چۈمدی باغ و تاغ و چۈللر لاله زار اۋلدى.

طبیعت مېر ایلە یېرنی قوچیب بېردی نوازشلر،
تفاخر بېرلە یېر هم بېزه ب اۋزنی گلعدار اۋلدى.

چیقیب اۋز مۇنس و یار و عزیزى بېرلە سیر اېتگه،
بوگون هر کیم، خوشا، چون موسم گشت و گذار اۋلدى.

مېن محزون دغی یېر یۈل چمن سیرین هوس قیلدیم،
کۈنگیل خود، خوش اۋتر دېب لحظه یی، امیدوار اۋلدى.

مگر خاطرلب اۋز آنه دیاریم باغ و چرواغین،
ینه یېر لحظه ده اۋزگردی کۈنگیل، بېقرار اۋلدى.

پسند اېتمه‌ی بو یېر باغ و بهار و بزم و رسمینی،
خمارِ جشن نوروز و گل سرخ مزار اۋلدى.

اوریب اۋزنى چيقالمه‌ی سینه حبسیدن، ولې بیردن،
تخیل ایچره اۋز سېومیش یېریگه رهسپار اۋلدى.

قى او یېرده آلدینگی او جشن و ژنده بالالر،
بو ییل انچه اودوملر، حیف کیم، بی اعتبار اۋلدى.

قیامی قالدی بو کۆکلنده بؤیله بېدل و محزون،
طرب اۋرنیگه غم مؤنس اونگه لیل و نهار اۋلدى.

ناروی، شمسی ۱۴۰۰ - ییل ۲۹ حوت

۲۹

آنه شهریم

ای آنه شهریم، وطنیم، اندخوی!
مېنگه شیرین جان و تنیم اندخوی.

سېن توغیلیب گل کبی اؤسگن یریم،
خُلد صفت، ای چمنیم، اندخوی!

کهنه حصارینگی^(۵) سکندر بنا
آیله دی، شهر گهنیم، اندخوی.

«یوسف لؤلوی» دېک^(۶) اؤغلانلرین،
قۇینیده باققن وطنیم اندخوی.

سېنده اؤکوش دور بیلیم و فضل اېلی،
هر یری فخرِ رَمَنیم، اندخوی.

سېنده اؤزلیک کۆپ و یۇق برچه سی
بابیده تابِ سخنیم، اندخوی.

سؤز بيله وصفینگی اېتالمم ادا،
قابلینگ اېرمس دېگنیم، اندخوی.

اسره سین اؤز امنیده دایم سېنی،
لطفی بيله، ذوالمننیم، اندخوی.

ناروی، میلادی ۲۰۲۲ - ییل

۳۰.

اۋزبېک تیلی

اې مېنگە آچونده هر شی دن شیرین اۋزبېک تیلی!
سېنگە يېتمس قند و بال و انگين، اۋزبېک تیلی.

قیسی اۋلچاو بیرله، قندهی بېلگیلهی قدرینگ سېنینگ،
سۆزترینگ هر بیتتهسی دُر ثمین، اۋزبېک تیلی.

جان نې خوش لذتلنور لحنینگدن، اۋرگندیم سېنی
مېن چون آنم بیرلن آتم آغزیدین، اۋزبېک تیلی.

سېن مېنگە بخش ایله گن نامیم، نشانیم، کیملیگیم،
عزّیم، فخریم، غروریم برچه سین، اۋزبېک تیلی.

مین نېچوک سېنده اۋقیب، چېکمه ی قلم، تامبرلریم
ایچره قانیمگه ابرور مهرینگ عجین، اۋزبېک تیلی.

یوغریلیب فالگن بو مهر آنه سوتیدن قان ارا،
هیچ مهر اونگه بۆلالمس جاگزین، اۋزبېک تیلی.

تینگله دیم آنمدن الله سېنده، آلدینگ شو اوچون
جسم و جانیم حجره سی ایچره اۋرین، اۋزبېک تیلی.

اې سېویملی آنه تیلنی سېوگووچی اۋرتاقلر!
کۈنگلینگیزگه دور سوچوک، بوسۆز یقین، اۋزبېک تیلی.

اۋز تیلینگیزده اۋقیب، تۇغری یازیشنی اۋرگنینگ،
دېمه نگیز یاتلر کی: اسرو قیین اۋزبېک تیلی.

ایله نگیز ایجاد آلیب قۇلگه قلم کیم، باییسین،
سېوگی سالگن بۇلسه کۇنگلینگیزگه چین، اۆزبیک تیلی.

حېڤدا، انگریزی تیلنی اؤرگنورمیز پول بېریب،
نېگه اؤرگنمهیمیز اؤز تیلنی، تېکین اۆزبیک تیلی؟!

اؤرگنینگ هم اؤرگتینگ بو تیلنی امکان بارچه،
تاپسین اؤرنین اۆلکه ده استه-سېکین اۆزبیک تیلی.

هر نېچه قانونده تاپگندور او اؤز تسجیلینی،
لېک نی معنا کیم، اېرمیش سوّمین اۆزبیک تیلی!

کیم دېسه دېسین اوچینچی، ییز اوچون ییرینچیدیر،
دېمه نگیز: پشتو، دری، اوندن کبېن اۆزبیک تیلی.

خیر، هر صورتده، حالیمیز شودور، قرداشلر،
اؤسمه گی، دولنگه بۇلسک آرقه یین، اۆزبیک تیلی.

اېل اؤزی همت بیلن ایشلر بجرماغی کېره ک،
تا رواج آلسه وطنده کونسه یین اۆزبیک تیلی.

هر کیثی اؤز حدیچه آدیم کؤترسین مېهر ایله،
اېندی کؤرکم گلله سین هم یشنه سین اۆزبیک تیلی.

اې قیایم، سېن کوچینگ ییتگونچه داغی حصّه قوش،
تاپگوسی چین اؤرنینی، بول مطمئن، اۆزبیک تیلی.

ناروی، میلادی ۲۰۲۰ - ییل

آچمغه‌ی ابردینگ جمال عالم آرا کاشکی،
سالمغه‌ی ابردینگ باری عالمده غوغا کاشکی.
نواپی

۳۱

فرنگی آی

کېلمه سم ابردی دوچ او دلبرگه اصلا کاشکی،
اېتمه سم ابردی یوزی باغین تماشا کاشکی.

بیر قیا باققنده آولب آلدی کۆنگلیم، ایله سه
اېندی بو نخچیریگه بیر ذره پروا کاشکی.

نااورین توشدی غریب باشیمگه سېوگی، اېتمسه
ابردی کۆنگیل بؤیله بیر بېجا تمنا کاشکی.

نی بؤلوردی بیلمه سم بونده‌ی پریش بارلیگین،
توشمه گی باشیمگه ابردی مونچه سودا کاشکی.

یبتی ییل غربت غم و دردینی چېکدیم، اېندی عشق
بؤلسمه ابردی حزین کۆنگیلده پیدا کاشکی.

یاش ییبتیب قیرق ایگیگه، باشده آقرگن چاغی ساچ،
بؤلسمه ابردیم اهل ایچره بؤیله رُسوا کاشکی.

بیر تامان غربت یوکی بیر یانده بو سهوگی اؤتی،
کېلمه گی اېردیم مېن مسکین اروپا کاشکی.

بو فرنگی آی اؤزی دین یوزیدن دهري اېمیش،
نی بؤلوردی بؤلسه مسلم، یا که ترسا کاشکی!

نقل مجلس بؤلدى اېل ایچره قیامي، عشقینی
اېتمه سه شعریده اېردی آشکارا کاشکی.

ناروی، شمسي ۱۴۰۲ - ییل

شعر ساحه سیده بیرینچی درغه و مشوقیم حرمتلی محمد رفیق
قادری^(۷) جنابلریگه بغیشلب:

۳۲

ایناغم قادری

ایناغم «قادری» نینگ سۆزی دللرنی شکار اېتگهی،
خزان اورگن کۆنگیل نینگ باغیده قیته بهار اېتگهی.

تبسم-کولگیلرنینگ باعشیدیر بیر زمان کۆرسنگ،
سرشکینگ آقیزیب گاهی نصیحت بېشمار اېتگهی.

یاقیملی سۆزی نینگ تأثیریدن الهام آلور کۆنگیل،
ادب گنجینه سیدن ییزگه اینجولر نثار اېتگهی.

اوقیب بیر یول اؤقورمن قیته او یازگن غزللرنی،
اولوس نینگ معنوی بایلیکیرینی آشکار اېتگهی.

بونینگدېک ابلسبور شاعر اېلیم ایچره غنیمت دېب،
قیامی شکرلر الله گه آیلېب، افتخار اېتگهی.

اندخوی، شمسی ۱۳۷۸-ییل

قادری جنابلری نینگ جوابییه سی:

بو کېچه اویلاو ارا کۆنگلیم اېردی غرق خیال،
یوق اېردی خاطریم آیینه سیده گرد ملال.

یاروتگن اېردی بوتون آی فروغی کلبمنی،
تفکر ایچره اېدیم پرنشاط و فارغبال.

سحر چاڭی اېدی سالدی طنین آچونگه اذان،
کېتېردی تانگ یېلی الفت پیامینی در حال.

دېدی که سېنگه کېتېردیم وفاق پیغامین،
که آیلهدی مونی بیر مخلص اورتاغینگ ارسال.

اوقیب بو نامه نی، مضمونیدن سېویندیم کۆپ،
که اېردی مهر و محبت سۆزی-له مالامال.

بو نامه اېردی اخۆت نشانه سی مېنگه،
یوبارمیش آنی یازیب لطف بیرله قاری جلال.

طبیعتیمده بو سۆز اضطراب اوڭاغدی،
یازرگه اوشبو مودّت خطیگه استقبال.

«قیامی» اې یتوک، آزاده، مستعد شاعر!
مینگ آفرین که اېرور شعر فتی سېنگه حلال.

خدای سېنگه نصیب اېتمیش اۆتکیر استعداد،
یوق اېرسه، شعر یازیش هر کیشیگه امر محال.

ضیالی کیمسه لر آلیده معرفت کسب اېت،
دېسنگ که علم و ادب ملکینی قیلهی اشغال.

بېرور اونوم همه اېلگه لذیذ هردایم،
چو باغبان قۆلیدن تاپسه پرورش او نهال.

ایناغه دېب مېنی اخلاص بیرله یاد اېتدینگ،
باشیمنی کۆککه یتیشتیردی بو خجسته مقال.

یازیب کۆنگیل سۆزینی قادری گسیل اېتدی،
ایناغه لیککه اېرور بو یازوو بیر اېزگو مثال.

رحمتلی استاد عبدالحمید آگه^(۸) وفاقی مناسبتی بیلن:

۳۳

مرثیه

ابل همه واقف ابرور «آگه» اولوغ انسان ابدی،
فکرتی علم و ادب یاغدوسیدن رخشان ابدی.

انچه یشنددی بیلیم گلزارینی زحمت چبکیب،
بو حقیقت کویچیسی فرزانه باشان ابدی.

خدمت ابدی قیرق سگیز ییل معارف یؤلیده،
ابل سوچوک گفتاریدن آسیغ آلیب شادان ابدی.

سؤزله گنده سؤزیدن لذت آلوردی هر کؤنگیل،
هم اوگیت اُسلوبیده او ماهر و چقان ابدی.

شُهرت آرتتیردی گؤزل شعر و ادب اقلیمیده،
ایرنیدن چیققن سؤزی اسرو عییرافشان ابدی.

ابل حیاتیدن آلیب الهام یازدی چامه لر،
خامه سیدن برگ اوزه توشگن سؤزی مرجان ابدی.

آه، کپتدی بو جهانی ترک ایتیب عقبا سری،
او که دایم ایشلری تحسینگه شایان ابدی.

روحینی شاد ایسترم هر بیر دعاده یاد ایتیب،
نی اوچون کیم، اونگه ابل بختی اولوغ آرمان ابدی.

بیر مینگ و اوچ یوز و سکسان بېش ابرور اؤلگن ییلی،
ییغله رم هجریده، بیزگه مظهر احسان ابدی.

اندخوی، شمسی ۱۳۸۵-ییل

قصیده لر

امیر علیشېر نوایي حضرتلری توغیلگنی نینگ ۵۸۰ -ییللیگی
مناسبتی بیلن:

۱

نوایي

بوگون نې بۇلدى كيم، طبعیم بولاغی بۇيله جۇشان دور،
قلم ایلگیمده تورمه ی بیراق اوزره رقص-رقصان دور.

نې خوشدور كيم، بورونگی نارسالیگر سېزیمه ییدی،
عجایب اؤزگیش یوز بېرمیش و خامم دُرافشان دور.

وجودیمده ازلگی قیغولر خوشلیککه اؤگریلدى،
کۈنگیل کۈکسیم ایچیگه سیغمه گی ذوق ایله، شادان دور.

طبیعت مهر ایله یېر تورقینی کۈرکم بېزه نتیرمیش،
اونیب تورلی چېچکلر هر تامان، قوشلر نواخوان دور.

هوا یومشاق، قویاش کۈک اوزره رُخسارین یریم یاپمیش،
فضا خوش، شاعرانه، مېن اوچون بو جای شکران دور.

آلیب الهام بوندن کویلرم وصفین نوایي نینگ،
دېم هر نېچه بو مطلب اداسی مېنگه آسان دور.

نواپی دیر بشر تاریخی بویلب بېمثال انسان،
بلاغت چرخى اوزره شېهه سیز مېر دُرْخشاندور.

کیچیکلیک چاغیدن مُمتازلیککه نامدار اپردی،
اؤن ایکی یاشده یازگن چامه سی چوخ عنبر افشاندور.

سؤز اقلیمین ایتیب تسخیر او یشتندی دَوریده،
شو باعث کیم، سخن سلطانی دېب داوروق قازانگاندور.

زمانی اعتلا سیدن اونینگ واقف ابرور عالم،
مُسَلَم، معرفت تاریخیده شوکتلی دوراندور.

ایتیب ایجادیاتین فارسی و تورکی تیللرده،
ایکی تیل، ایکی اقلیم ایچره گویا شانلی خاقاندور.

اوقیب کؤرسنگ، اونینگ آثاری سانی آرتیق اؤتیزدن،
معانی دېنگیزی هر بیتّه سی ایچره خُروشاندور.

ابرور گنج معانی هر بیرى ایجادیاتی نینگ،
بیری بو جمله دن سؤز اؤلچاوی میزانُ الؤزاندور.

اؤقیلسه شعرى، اورگه ی چنگ دلرگه حلاوتدن،
ظرافت لر عجایب بیت-یتیدن نمایاندور.

ایکی ییلده یازیب خمسه، عجب شهکار کؤرگوزدی،
اونینگ بو یوکسک استعدادیگه سؤز اهلی حیراندور.

ثبوت ایتدی تیلی اوستونلیگینی فارسی تیلدن،
اولوغ بابامیز، حقّا کیم، ادب مُلکیده سلطاندور.

ابدی موسیقی و نقاشلیک فئیده هم ماهر،
بو تور صنعت-هنر بابیده کۆپ مقتاوگه شایاندور.

لیاقت کۆرسه تیپ اؤزدن ایشیده، باش وزیر اؤلدی،
سیاستده دغی آتی اونینگ ابلرگه دستاندور.

قوریب اؤز شخصی امکاناتیدن انچه بنالرنی،
سخاوتدن بجرگن ایشلری اسرو فراواندور.

بیلیم بیرله هنر اربابی نینگ قۇللاوچیسى ابردى،
یاروغ فکر و بویوک تدبیری تاریخ ایچره عنواندور.

یبتکچی شرق رنسانسیگه ابردی اؤن بېشینچی عصر،
قویاشدېک پارله دی، یاغدوسیدن عالم چراغاندور.

صفاتی نینگ اداغیگه ییتیب بۇلمس یازیش بیرله،
چېکیب تورسه حقیده خامه، سۆز بېحد و پایاندور.

غُرور ایله توتر قوتلوغ آتینی ماوراءالنهر،
آبر انسان او، همده مایه فخر خُراساندور.

قیامی وصفیده، آز بۇلسه داغی خامه تېهره تدی،
تاپیب توفیقینی، البته کیم، بو لطف یزداندور.

ناروی، میلادی ۲۰۲۰- ییل

۲

اندخوى

يېرىوزىدە اېنگ گۈزل، اې باغ و چىرواغ، اندخوى!
يۇق مېنگە سېنىدىن بۆلك راختلى توپراغ، اندخوى.

ھىر دم و ھىر يېردە قۇيىنىڭ ھىدىنى ايسىر كۈنگىل،
قوتلى ھىدىنىڭنى تاپەي ھىر يېردە قىنداغ، اندخوى؟!

قالدى قۇيىنىڭ مھرىدىن جىسمىم يىراق افسوس، لېك
فكر و ذكرىنىڭ بىرلە مېن مشغول ھىر چاغ، اندخوى.

قالدى سېن بىرلەن، نېتەي، تىنچىم، قىوانچىم، خوشلىگىم،
زادگامىم، مېنگە سېن آچوندىدە اوچماغ، اندخوى.

قىسى دۈرىنگىدىن توتىپ باشلەي شىكۈھىنىڭ وصفىنى،
اۋتمىشىنىڭ تارىخىدە آباد و چىقناغ، اندخوى.

«كھنە قلە» نىڭ^(۹) تىكلە گىنىمىش بۇي سىكىندىر دۈرىدە،
ايگى مىنىڭ يىلدىن بۆلىبىدىر اونگە كۆپراغ، اندخوى.

هر تاماندن چاروه دارلیگ نیتی بیرلن کبلیب،
سېنده شوندن سۈنگره بۆلمیش خلق اۋتراغ، اندخوی.

خلقینگه اسلام اریغ دینی ظهوری مژده سی،
هجری ییل اۋتیز اوچیده بۆلمیش ابلاغ، اندخوی.

قرشی آلگچ اهل بو خوش رُخدادنی تاپدی فلاح،
باغله دی دین یۋلیده بېلیگه بېلباغ، اندخوی.

«یوسف لؤلۋ» یازیب، نی خوش، «ینابیع العلوم»،^(۱۰)
علم قرآن چۋقسیگه چېکدی سنجاغ، اندخوی.

تۋخته گن اۋغلینگ «جمال الدین»^(۱۱) امیر تېمورنینگ،
آرقه سیده معنوی یاردم-له چون تاغ، اندخوی.

نُصرت الهامینی هم بېردی اونگه «باباولی»^(۱۲)،
تولپاری یو آرئیدن اۋینتدی تویناغ، اندخوی.

قۋیدیلر اېزگو اثر اۋزدن ادب تاریخیده،
«محمود» و «شوقی»، «فروغی»، «مسعود» و «داغ»، اندخوی.^(۱۳)

کېتدی «تَرْخانی»، «ظریفی» و «نیازی»، «قادری»،^(۱۴)
اجره تیب تاریخده آتیگه پیراغ، اندخوی.

«رحمت الله خان»^(۱۵) و اخلاقی حکومت قیلدیلر
انچه ییل سېنده، کییب تورکانه قلیاغ، اندخوی.

اۋلکه نینگ «بابامراد»^(۱۶) اېردی تنیقلی قاضیسی،
عدلیدن اهل خطا کۋپ اېردی قۇرقاغ، اندخوی.

بۆلدى ممنوعُ القلم «جلوه» نىڭ^(۱۷) نېچونكىم دايم او
بېعدالتلىككە قرشى چۆزدى دوداغ، اندخوى.

«صوفى جان»^(۱۸) فرزانە عالم، عابد شېب زنده دار،
دين و ابل يۇلىده دايم ابردى اويغاغ، اندخوى.

«قربت» يىڭ^(۱۹) سۆز ملكى نىڭ يېر باغبانى ابردى زور،
«گلشن زبای اشعار»^(۲۰)ى اونىڭ باغ، اندخوى.

شرح ابرده بېدل اشعارىنى طاق ابردى «شرف»^(۲۱)،
تشلېب اول تۇلقىنلى دېڭىز ايچرە قرماغ، اندخوى.

«مولوي نصرت»^(۲۲) ايچىپ كېتدى شهادت جامىنى،
ابردى چون او تېڭىرى ديدارىگە چىنقاغ، اندخوى.

تىكىدى، ساتقىنلرگە قرشى پرده سىز ايلېب كورهش،
«جرات» يىڭ^(۲۳) ابركىنلىگ ايوانىگە بيراغ، اندخوى.

«اوجقون» يىڭ^(۲۴)، آتش نفس شاعر، كوره شىچن شخصيت
ابردى و خلقىم دېدى هر يېرده، هرچاغ، اندخوى.

وقتسىز سىيىقىردى «رحمانقل»^(۲۵) شهادت شىرتىن،
قۇيدى اوشبو حادثه ابل كۆكسىگە داغ، اندخوى.

قىده او فرزانە فرزندىڭ اولوغ شاعر «متين»^(۲۶)،
ابردى طبعى بىلىلى وصفىڭگە سيراغ، اندخوى.

معنوي بايلىكلىرىڭ تىنمەى قىدىردى عشق ايله،
بايسكىل بيرلە كېزىپ قىشلاقمە - قىشلاغ، اندخوى.

هر نه بیلسم تاریخننگدن منبعیدیر اوشبو ذات،
بیلگنیم بو حقدده اوسیز بؤلسم اورواغ، اندخوی.

«بهمن» ینگ^(۲۷) آموزگار اپردی توانا، خامه سی
داغی یراق اوزره اسرو اپردی اؤیناغ، اندخوی.

«آگه» و «نُدرت» اهل اولادیکه بپردیلر سباق،^(۲۸)
سبزمه یین بیر عمر اوشبو یؤلده چرچاغ، اندخوی.

«شش مقام» استادی اپردیلر یشب قۆنینگده شاد،
«مخدوم» و «حافظ آکه» و «قاری اؤراغ»، اندخوی.^(۲۹)

اهل تئنا دهر ابدی لَدَت آلیب دوتاریدن،
بزم ارا «سَید کمال»^(۳۰) اؤینتسه برماغ، اندخوی.

کۆنگیل ایسته یدور «کمال» و «صؤفی» بزعی لذتین،^(۳۱)
حالی هم سبسی قولاغیم ایچره ینگراغ، اندخوی.

هر زمان ساز و نوا چبکسه «وفا» بیرله «قویاش»،^(۳۲)
خوش یاقیب کۆنگیلگه اسرو اپردی یومشاغ، اندخوی.

اؤلکه بؤیلب سبنده یالغیز اسره دی جان اوشبو فن،
تورمه گن هیچ باشقه یپرده، حیف، مونداغ، اندخوی.

دلنواز اپردی عجب آواز و سازی «بخشی» نینگ^(۳۳)،
وه، قنی اهندی هنرلی کیمسه اونداغ، اندخوی.

کیف اپردی کۆپ کۆنگیل شاعر «معلم»^(۳۴) سبسیدن،
کویلب او قوشقارچه سیگه چبکسه تیرناغ، اندخوی.

«اندخویم»^(۳۵) دېب، اگر آینیقه، وصفینگ کویله،
مست اېتردی دلې، چېکسيز اېردی اۋیناغ، اندخوی.

«دردلی»، «دهقان»، «فدایی» و «مقیمي» سۆزلی،^(۳۶)
رنگ-برنگ گلر سخن باغیده یشناغ، اندخوی.

«کارگر»، «عاجز»، «ییمینی»، «نزهت» و «حازم»، «منیر»،^(۳۷)
«صحبّت» و «سؤنمز»، «حریر» و قیده «چؤلاغ»، اندخوی.^(۳۸)

لازم اېردی هر ییری آتیگه یازسم آیری بَیت،
لېک خامم نارسالیگدن اېرینچاغ، اندخوی.

ارزیگهی بو شخصیتلرگه فخرلنسه اولوس،
بار اېدی اۋغلانلرینگ کیم قنچه مونداغ، اندخوی.

شُکر کیم، حاضر دغی کۆپ سېنده علم و فضل اېلی،
دایم اېل بختیگه بؤلسینلر بَری ساغ، اندخوی.

تۆرت تومن البته منظوریم، دېگنده: اندخوی،
یعنی کیم، قۇرغان، قرمقول، خانچهارباغ، اندخوی.

آتیدیر کۆنگیلگه خوش هر کۆی و قیشلاغینگ سېنینگ،
جمله دن: چېکمان و میرآباد و قیپچاغ، اندخوی.

تورکمن بیرله یشر قۇنینگده خورسند اۋزییک،
بیر-بیریگه جان-جان و خالص اۋرتاغ، اندخوی.

قالینینگ آچون ارا مرغوبیتده جۇره سیز،
چونکه هر بیر کۆزگه کۆرکم، قۇلگه یومشاغ، اندخوی.

یئگره گه ی تون یرمیده چیلدیرمه ینگلیغ خوش نوا،
توقیمه توقووچیلر اورگنده ارقاغ، اندخوی.

سپنده کۆپ مَلّی اویینلرنینگ رواجیدیر قیزیق،
جمله دن، اینیقسه گوره ش بیرله اؤغلاغ، اندخوی.

منطقه بؤیل ب ابدی «سیدل»^(۳۹) گوره شده بهمال،
جوره یوق اپردی «کریم»^(۴۰) آگنده چاناغ، اندخوی.

همّتی کۆک طاقیگه تېنگدیر، اهلینگه مرحبا!
بغری کېنگ هر نېچه اوزی بؤلسه قشّاغ، اندخوی.

کونده لیک توی و مراسملر بو سؤزیمگه ثبوت،
بیر کھلیب بؤلسه بیلور هر کیمسه قۇناغ، اندخوی.

تېنگسيز مهمانسېورلیگده اولوغ خلقینگ سېنینگ،
یشنه دنیا باریچه آباد و یشناغ اندخوی.

سېنگه آلماندن کھلیب، ایتدی بیریک ایشلر «نوله»^(۴۱)،
خدمتینگگه اپردی او دل بیرله مُشتاغ، اندخوی.

قۇلله دی هر تور شرایطده معارف اهلینی،
تۇختمه ی، بو یۇلده چون اپردی تیریشقاغ، اندخوی.

اسره سین اؤز حفظیده تېنگری اهلینگنی دایما،
بؤلسین اوستینگگه آمانلیک مھری پارلاغ اندخوی!

خلقینگ اېسکی وایه گه بیتگه ی، قیلیب تېنگری مدد،
سوو کھلیب، بؤلسنگ ولایت اپردی باتراغ، اندخوی.

بۆلسه آقر سوو چۆلینگ بېرگه یدی بوغداي اۆلکه گه،
يیل بۆي کۆپلې اېرور، مینگ حیف، ققراغ، اندخوی.

بیئگوسی بو ایشلرینگ ده، خیر، شکر اېتگوم بجا،
بۆلمه گنسن هېچ قچان یورت ایچره قالاغ، اندخوی.

رشته گه چېکدیم بو طرز ایله کۆنگیل توغوسی،
دُر دېمم، البته کیم، بیر شاده مونچاغ، اندخوی.

سۆنگگی مقصودی قیامی نینگ شودور سېنده یشب،
توپراغینگ ایسقب اۆلیب، سېنده کۆمیلماغ، اندخوی.

ناروی، میلادی ۲۰۲۰-ییل

بیشلیکر

١

یاش اۋرنیگه آققن قان

کۆرک اورنگی نینگ، الحق کیم، شکوهلی خانیدور،
 ناز و استغنا سپهری مِهَر نور افشانیدور،
 دلْیالیک بابیده عقل و هوشیم حیرانیدور،
 او پری کیم، کۆپ کۆنگیللرده اونینگ ارمانیدور،
 هم مېنینگ کۆنگلیمده عشقی آتش سوزانیدور.

گلستان ایچره او کون توش چاغی کیم قۆیدی قدم،
 کۆرستیب حرمت گۆزلر بۆلدیلر آلیده خم،
 کۆرگچ اوشبو صحنه نی عقلیم غزالی چېکدی رم،
 وه، بو نې طُرفه چیرای باغی، بو نې ناز و حشم،
 دل قوشی او گلستان نینگ بلبل خوشخوانیدور.

کۆرمه گن بۆلسه کبره ک دنیا بو حد صاحب چیرای،
 بarmیکن یا کیم، ینه باشقه بونینگدېک کۆرکه بای،
 کۆرستییدیر حکمت آنینگ کۆرکیده حقّا خدای،
 یا اېنیب کۆکدن مَلک تاپدیمی یرده جای پای،
 آدمی میش، لېکن آدم نینگ بلای جانیدور.

یرده اوشبو سرو ناز و کۆکده او پارلاق قویاش،
 برچه دن اوستونلیگی معلوم اېرور اېل ایچره فاش،
 کۆپ اېمیش بو نازنین عشقیده بېرکن جان و باش،
 کۆریب-اۋق مېن ده چنان بۆلدیم بؤی و تورقیگه غاش،
 کیم، اېمس بیر جان و باشیم، بۆلسه مینگ قربانیدور.

بؤیله مېن بیر عشق ناموزون ایله آشفته حال،
 کؤنگیل اؤز حدّینی بیلمه‌ی، ایلر اُمید وصال،
 عقل آچیق حکم ایله گّی کیم بو ابرور امر محال،
 فرقیمیز انداق که مېن بیر سایل و اول آی قیرال،
 ببنوا کؤنگیل جنون وادیزی سرگردانیدور.

تانگ چاغی ده‌یدیپ شوگون یورگن ابدیم بازارا،
 اجره‌ته آلمس ابدی کؤزیم قیزیل، آق و قرا،
 قؤلیگه قؤیمیش حنا دېب کولدی غیر و آشنا
 مېنگه، مېن دېدیم، قیامی کیم، اېمسدور بو حنا،
 کؤزلیریم نینگ کېچه یاش اؤرنیگه آققن قانیدور.

ناروی، میلادی ۲۰۲۱-ییل

کۆنگلوم ایچره درد و غم اۆلغیلرغه اۆخشه مس،
 کیم اول آیینگ هجری هم اۆلغیلرغه اۆخشه مس.
 نوایی

یئگی تاپدیم بیر صنم اۆلگیلرگه اۆخشه مس،
 ماوی کۆز، قاشی قلم، اۆلگیلرگه اۆخشه مس.
 قیای

۲

آرتیقچه غم

آدمی رأی بو دم اۆلگیلرگه اۆخشه مس،
 کهلدی عصر اۆزگه رقم، اۆلگیلرگه اۆخشه مس،
 ییزده هم خولاجرم اۆلگیلرگه اۆخشه مس،
 یئگی تاپدیم بیر صنم اۆلگیلرگه اۆخشه مس،
 ماوی کۆز، قاشی قلم، اۆلگیلرگه اۆخشه مس.

سۆزلر او انگیز تیلیده، سۆزی چوق شیرین اونینگ،
 مله دن کهلگن توسی، مهری بسی قیزغین اونینگ،
 فرقی کۆپ مهن کۆرگن آلدینگی گۆزلردین اونینگ،
 قاره کۆز و قاره ساچ ابردی پسند آلدین، اونینگ
 کۆزی و زر ساچی هم اۆلگیلرگه اۆخشه مس.

کون چیقیر خلقي اراسیده او بېچون حسن ارا،
 کون باترده داغی یۇقتور اوندن افزون حسن ارا،
 کاکلی تعریفیدیر یئگیچه مضمون حسن ارا،
 بۆی موزون، کۆزی فتان، یوزی گلگون، حسن ارا
 اونده گی بو کیف و کم اۆلگیلرگه اۆخشه مس.

یوق چیرای اهلیده اوندهی دلبر رعنا و شبک،
کۆپ ابرور هر پیرده دلبرلر، بیراق ابرمس اودبک،
آلدی آولب دلنی و ابرکینلیگیمگه قۆیدی چبک،
تورک ابدی داوروق قازانگن کۆرک اقلیمیده، لپک
بو نه تورک و نه عجم، اۆلگیلرگه اؤخشه مس.

حُسن و دلبرلیگده هبچکیمنی قیلالم اونگه تایی،
باشقچه معیار و معنا، مین اوچون، تاپمیش چیرایی،
حالتیم اۆزگرتیریب قۆیدی اروپالیک بو آئی،
کۆرمه گن ابردیم فرنگیلرده بوندهی کۆرکه بایی،
هم گۆزل، هم محتشم، اۆلگیلرگه اؤخشه مس.

گه قطار ایچره، گهی پارک ایچره کبلگهی روبرؤ
مینگه، بیلیم کیم بیلن تیلفونده قیلگهی گفتگو،
ماس ابرور آلدینگیلرگه اونده نه حُسن و نه خؤ،
قرس سالماق رسم ابرمس بو اۆلکهده، شهر ایچره او
باش یلنگ اورگهی قدم، اۆلگیلرگه اؤخشه مس.

آشه دور کۆکلیمده بیر ییلدن، سبویب قالدیم اونی،
هر نچه بیلیم که قی ایلدن، سبویب قالدیم اونی،
بیلگیلالیم کیملیگین تیلدن، سبویب قالدیم اونی،
بیر کۆریشده جان و کۆنگیلدن سبویب قالدیم اونی،
مهری آرتر دمبدم، اۆلگیلرگه اؤخشه مس.

ابسکی آغریقئر-له ابردیم اسرو هارغین، ابدی عشق،
بیلیم نئی ایستگهی بو حده مندین ابدی عشق،
آلکوسی جانیمنی، بلکیم، استه-سبکین ابدی عشق،
یوک ابدی غربت غمی ییلکیمده آلدین، ابدی عشق
بۆلدی بیر آرتیقچه غم، اۆلگیلرگه اؤخشه مس.

بیر گۆزل زببا یازیسن اسرو شعرینگی دېگه‌ی،
 اوقیدیم، تیزگن اپکنسن اینجو، شعرینگی دېگه‌ی،
 یازه‌ویر اوشبو یوریغده اېزگو شعرینگی دېگه‌ی،
 اوقیسه هر کیم، قیامی، اوشبو شعرینگی دېگه‌ی:
 وه که، بو صاحب قلم اۆلگیلرگه اؤخشه‌مس.

ناروی، میلادی ۲۰۲۲-ییل

قطعه‌لر

(مرثیه‌لر و تاریخ ماده‌لری)

رحمتلی استاد متین اندخوږي^(۴۲) رحلتی مناسبتی بیلن بیرینچی مرثیه:

۱

سۆز صنعتیده خاص مهارت اڭگه‌سی،
تینگ اونگه قنی، قریحه‌لی شاعر، ادیب؟!

استاد ابدی او نظمه هم، نثرده هم،
خوش خامه‌سیدن تاپدی ادب گلشنی زیب.

«استاد متین» دڭکنده، حقّا کیم، ابدی
زحمت بیلن ایش الگوسی بی‌مکر و فریب.

زحمت چپکیب ایتمس ابدی ابلدن طمعی،
هر نچه که، فقر ایله یشب، اپردی غریب.

عمری بؤی تینمه‌یین قلم تېره‌ندی،
حتا یاشی سکسانگه یېتیشگنده قریب.

نی خوش اؤزیدن شرفلی آت قالدیردی،
دېسم قووانیب، اېمس بو سۆز اسرو عجیب.

افسوس که، سؤنگ چاغیده بویره‌ک کسلی
قینب اونی، تاپمه‌دی علاجینی طبیب.

هیهاث بوگون کبتدی کؤچیب دنیادن،
اوچماقدن اوغان ییر ایله‌سین اونگه نصیب.

سؤرگن اېدیم عقلدن وفاتی ییلینی
باش اڭگدی قلم «متین سخنور ابدی» دېب.

قمری ۱۴۴۱-ییل

رحمتلی مولانا محمدعوض ندرت^(٤٣) وفاقی مناسبتی بیلن:

٢

سبوغیلی ذات ابردی «مولانا عوض»،
اہل اراسیدہ عزیز و محترم.

اؤرنی علم آچونیدہ ابردی بلند،
عالم و فاضل، جلیل و محتشم.

دین علومیدہ ابدی ممتاز او،
اؤرگتیش اسلوبی، خط فتیدہ ہم.

اونگہ اویغون توشمیش ایگینچی آتی،
«ندرت»، الحق، اہل ایچیدہ تبنگی کم.

اؤرگتیش یولیدہ کؤپ چقان ابدی،
اؤرگنووچیلرگہ باری مغتنم.

قیسقه دم، هر نېچه، مېن ناچيز هم،
قاشیدن آلدیم آسیغلر کؤپ و کم.

شاعر شیواسخن هم ابردی او،
شعر ناب ایلردی احیانا رقم.

اېندی یوقدور ییز بیلن، عمری توگب،
اېتدی چون بارلیقدن او عزمِ عدم.

ییغله دیم شو کچه خاطرلب اوئی،
هجریده کؤنگیل چبکیب درد و الم.

عقل و مېن تا صحبت آیلردیک ایکاو،
فوتی تاریخینی ایزلب صبحدم.

«اندخوی فرزانه فرزندى اېدى»
دېدى استه باشینی قوشیب قلم.

تېنگریدن اؤتینچ ایله روحینی شاد،
اوخله گن اؤرنینی اوچماق ایستم.

شمسي ۱۳۹۱-ییل

رحمتلی استاد رحمانقل خان^(۴۴) شهادتی مناسبتی بیلن بیرینچی مرثیه:

۳

نی اولوغ ذات ابردی فکری یارقین رحمانقل
کیم، معارف یولیده خدمتگه وقف ابدی یشم.

باشقچه انسان ابدی او واقعاً، زحمت چبکیب،
ایش بیلن کون تینمه یین، کوپ آز یاتردی کبچه هم.

نی گؤزل ایشلر معارف ایچره بیتدی فیضیدن،
بری مهر و صدق ایله بؤلمیش، عجب باکیف و کم.

اؤرنینی بو ساحه ده کیمسه توتیب بیلگه یمیکن؟
صدق ایله ایش قلعه سی اوزره چبکیب ابردی علم.

یازیغی نی ابردی یا کیمگه یامانلیگ ابدی او؟
فکری کوتله لر قاشیده اتمه دی باشینی خم.

کؤرسینگ مینگه بوزوغلیگر، توزتگومدور، دبدی،
عشق ایله دایم معارفده اوریب ابرگو قدم.

سیغمه دی طالعی میزگه، حیف کیم، بو یخشی ذات،
ابل چبکر، حسرتده خاطرلب اوئی، درد و الم.

کېتدی و رېجه لری نینگ انچه سی قالدی یریم،
کیم بولرني اېندی بیتکرماق اوچون چېککه ی ھمم؟

ییغله دیدم انداق که تشییع چاغی کوزیم یاشیدن،
قۇلدە گی یراغلریم بۇلدى بوتون شپ-شیتە نم. (۴۵)

چاره یۇق ایندی، قیامی، اۆتینیپ تېنگریگه مېن
روحینی خورسند و یانگن اۆرنین اوچماق ایسترم.

کېچه اویلاو ایچره اختردیم شهادت تاریخین،
«هجریدا اېل، وای، غم چېککای» دېدی ییغلب قلم.

شمسی ۱۳۸۵-ییل

رحمتلی استاد رحمانقل خان^(۴۶) شهادتی مناسبتی بیلن ایکینجی مرثیه:

۴

اېسله سم هر آن باسر کؤنگلیمنی غم،
نی یامان قیغولی کون اېردی او کون.

اندخوی پارلاق چیراخی اؤچدی دېب،
کېکسه و یاش اؤکسینیپ ییغلردی خون.

وقتسیز کېتدی، اېسیز، «رحمانقل»،
کیمکه سېندن داد اېتهی دنیای دون!

هاریمس، تالمس عجب انسان اېدی،
ایشلر اېردی او دېمه ی کون یا که تون.

او معارف اېلیکه اېردی تیهنج،
کته حامی و دلیل و رهنمون.

هر قیین ایشده او اېردی کؤندهلنگ،
او بیلن یېچکه یدیلر هر بیر توگون.

اندخوی بؤیلېب معارف یشنه دی،
کؤپ یریملر فیضیدن بؤلدی بوتون.

او توزه تگن هر بنا، حاضر کؤرینگ،
ایله گی اوندن حکایت گونه-گون.

خلقیگه اسرو کهره کلی اپردی او،
بېرمه دی، هیهات، اونگه فرصت منون.

اېل اوچون رېجه لری کېنگ اپردی، لېک
حیف کیم، عمری اېمس اېرکن اوزون.

ظلمت اېلی نینگ قمیشتیردی کوزین،
ایشلری باری یاروغلیک اپردی چون.

تېشدیلر جسمینی، افسوس، اؤق ایله،
اېتمه یین برداش او نی خفاش گون.

حسرتا، یوز بېردی بو شوم واقعه
هفته نینگ شنبه کونیده کېچقرون.

اؤیله دیم قیسی ییل اپردی دېب یر آز،
بؤلدى خامم یپراق اوزره سرنگون.

یازدی ییغلب، آقیزیب کوز یاشینی:
«عشق ایله ایشلردی او مردم اوچون»

روحي بؤلسین دېر قیامی شاد و هم
یؤلیدن یورگوچیلر سانی فزون.

قمری ۱۴۲۸/شمسی ۱۳۸۵-ییل

رحمتلی استاد عبدالرحمان خان معلّم (۴۷) وفاقی مناسبتی بیلن:

۵

توشدی اېسیمگه توناوکون بیر کیشی
کیم، ابرور اوندن نیکو نام و نشان.

اېل ارا محبوب و یادی ارجمند،
برچه گه اوزی چون ابردی مهربان.

کونگی سرشار اېل و یورقی مھریدن،
ابردی هر بیر سؤزیدن بو مهر عیان.

او «معلم»، ابردی اېل اولادیگه
اوقیتووچی زور و چقان ارمگان.

او بیلیمدان، اېلسبور صاحب قلم،
شاعر و یازووچی چوخ شیرین زبان.

شعری دلکش، نثری نغز و دلپذیر،
خامه سی کوچلی اېدی او نکته دان.

کویچیلیک فنّیده هم، وه نی گوزل،
ماهر و مقتاوگه ابردی شایگان.

کېچه لر قورگه ی اېدیک بزم او بیلن،
او، مېن و بیر نېچه باشقه دوستان.

صحبتي دلکشلیگی کیفّیتین،
آشنالر برچه بیلگه ی بېگمان.

محو اېتردی هر کونگیل قوشقارچهسی،
بۆلسه هر بیر بزم ارا او نغمه خوان.

او مېنگه باش اوستاد انگلیزچه ده
اېردی و درسی شیرین، نغز و روان.

اؤرگتیش طرزی چنان اېردی، بیراو
قالمگهی اېردی سباغین بیلمه گان.

درسیگه آیتیب قیزیقتیرگه یدی جوک،
برچه نی، یا بیتّه قیسقه داستان.

اې فغان دنیای دون ایلگیدن، او
وقتسیر بۆلدى عدم ساری روان.

او اؤزی کېتدی بو دنیادن کۆچیب،
خاطراتی اېل ایچیده جاودان.

آیله رم اؤتینچ اوغان تابوغیدن،
روحي خوشنود و ییری بۆلسین جنان.

عقل چالیدن وفاتی تاریخین
سؤردیم، اویلاوگه چۆمیب بیر آز زمان.

کؤترب باشینی برماغدن دېدی
خامه: «کېتدی شاعر شیوابیان»

شمسی ۱۳۹۳-ییل

رحمتلی کتّه آنم (۴۸) رحلتی مناسبتی بیلن:

۶

بیر بۆلک مهر و شرافت ابردی، آه،
کتّه آنم یومدی کۆز آفاقدن.

کۆپ سبور ابردی مېنى اؤز اوغليدېک،
دېمس ابردی بو مېنينگ انباقدن.

اؤزیده فرزندى یوغليکدن، بسې
شاکر ابردی مېن اوچون خلّاقدن.

اسرهدى یخشى، اییرمسدن مېنى
یېتّیگه کیرگونچه الغینچاقدن.

آلقه گى ابردی، مېنگه دایم تېلب
رزق وافر حضرت رزاقدن.

حقّی کۆپ اوستیمده، باشقه چاره یوق
اېندی حقیگه دعا قیلماقدن.

رحلتی تاریخین اؤیلردیم، ندا
کېلدى، بیلیم ابردی قیسی یاقدن.

مېن قیامینی خطاب آیلې، دېدی:
«تېنگرى بېردى بیر اونگه اوچماقدن».

قمری ۱۴۲۳/شمسی ۱۳۸۱-ییل

رحمتلی قبله گاهیم^(۴۹) رحلتی مناسبتی بیلن:

۷

گل و گلزار توصیفینی مېندن توتمنگیزلر کۆز،
بو گل فصلیده، چون مېنگه بو قیغولی بهار اؤلدى.

پریشانحال ابرور طبعیم قوشی سېره شگه میل اېتمس،
فلک ظلمی بيله، ای وای، کؤنگلیم داغدار اؤلدى.

وجودیم باعثی آتم، بغیشلب بار و یوغینی
مېنگه دنیاده، عقبا ساری اؤزی رهسپار اؤلدى.

اېدی قلبیم کوچی، آرقم تیهنچی تاغدېک، اېندی،
او کېتدی، جسم و جانیم ضعفدن زار و نزار اؤلدى.

آوونتیرگوم کؤنگیلنی هر کونی ایسقب یاترا اؤرنین،
کؤنگیل مسکین اونینگ یاتگن یېری هیدیگه زار اؤلدى.

ساغینگن بیرله آچونده قچان تاپگوم اونى، هیهات،
ایشیم حسرت چېکیش هجریده هر لیل و نهار اؤلدى.

حمل آپی اؤن ایگینچیسیده توپراققه تاپشیردیک،
یاووق قوم و قرینداش ماتمیده سوگوار اؤلدى.

ابدی طبعیم اوشل کونندن بویان افسرده و محزون،
شو کچه حالینی عرض ایتگه لی کوپ بیقرار اۆلدی.

آلیب قۆلگه قلم مرثیه یازدیم یادیده ییغلب،
کۆزیم هؤل ایتدی یراغیمنی چون چوخ اشکبار اۆلدی.

دعا قیلگوم حقیگه، چاره یوق بوندن اؤگون بیلگوم،
اۆلیم هر بیر تیریگه چونکه حکیم کردگار اۆلدی.

سحر چاغی ابدی فوتی ییلین ایزلردیم اویلاوده،
خرد کۆکی اوزه «خورشید نوری» آشکار اۆلدی.

اوغاندن قبری نی یاروغ تیلپ روحینی فارغبال،
قیامی جنت الفردوس اونگه خواستار اۆلدی.

شمسی ۱۳۸۶-ییل

رباعیلر

بابرگه ابرگشیب

مهر ایله کیشی مهر و وفا تاپقوسیدور،
قهر ایله کیشی تورلی بلا تاپقوسیدور.
قهر ایله آچون کوزگه قارانغی کورینور،
مهر ایله اېسه نور و ضیا تاپقوسیدور.

یارگه خط

یازدیم تیلیفونده شاشیلیب یارگه خط،
دېبدير یازووینگ املا و انشاسی غلط،
یازرده باقیب تیلیفون اوزه صورتیگه،
محو ابردیم اونینگ خال ایله خطیگه فقط.

رحمتلی استاد متین^(۵۰) حضرتلریگه بغیشلنگن رباعی:

حرمتلی «متین» ابل ارا نامینگدور اولوغ،
اقلیم ادب ایچره مقامینگدور اولوغ.
عمرینگ بؤی اوشبو یۆلده قیلدینگ قیدیروو،
سۆز جوهرین ایسته دینگ مرامینگدور اولوغ.

استاد متین حضرتلریدن جواب:

قاصد تونه کون کهلتیردی نامه نگیزنی،
تلپیندی کؤنگیل اوپگه لی خامه نگیزنی.
اخلاص ایله بوغریلگن اېکن هر چیزینی،
تحسین دهر اوقیگن کیشی چامه نگیزنی.

قوییده گی بیرینچی و ایگینچی رباعیلر، قدرلی دؤستیم حاجی
صاحب حقیار جنابلری نینگ کمینه گه بغیشلنگن مثنوی سیگه
جوابا یازیلگن: (۵۱)

۱

«حقیار»، همیشه سیزگه حق یار اولسین!
بختینگیز ابدگه تبگرو بیدار اولسین.
فرهنگ یولیده ابزگو آدیم کؤترینگ،
بو یولده کمینه سیزگه همکار اولسین.

۲

یاد ایله دی «حقیار» مبنی نامه بیلن،
بیلدیردی محبتین مبنگه خامه بیلن.
مضمونی ابدی مهرگه توله، اؤقیدیم،
دل یتدی قووانج اوجیگه بو چامه بیلن.

شمسی ۱۳۸۵-ییل

۳

اې سیزنی، کؤنگیلگه یاووق اورتاغ، ساغیندیم!
هر یپرده اېسیمده سیز و هر چاغ، ساغیندیم.
کؤرگیم کپلور اورتاغلریم برچه سین، اما
سیزنی، اینانینگ دؤست که، کؤپراغ ساغیندیم.

شمسی ۱۳۹۸-ییل

حقیار جنابلریدن سؤنگگی رباعیگه جواب:

کپلدی انترنت طریقیدن پیامینگیز مبنگه،
ساغینیب تورگن زمانیمده، سلامینگیز مبنگه،
کؤزلریم یاشگه تۆلیب، توغولریم جۇشقین اۆلیب،
اېردی اخلاص و ادب هر بیر کلامینگیز مبنگه.

رحمتلى محمدعلى سرداش نىنگ^(۵۲) وقتسىز اۋلىمى مناسبتى بىلن:

نۇلدى بو يىگىتكە حلى كۆپ ياش ابدى كو؟!
 ابل آره سىده برچه گه سرداش ابدى كو!
 حقا كه اوغان قىستىگه يۇق چاره،
 يۇق ابرسه «على» سالم و بشاش ابدى كو!

نوايى و بابىر

حقا كه، نوايى دىر سخن سلطانى،
 توركى ادبى تىل تنى ايچره جاني.
 بابىر اونگه ابرگشيب، بو اولكن ايكي ذات،
 بو تىل كۆكى نىنگ مېر و مې تابانى.

مىلادى ۲۰۲۱-يىل

آقىنە تېمىر يۇلى قورىلىپ، آچىلگىنى مناسبتى بىلن:

قىغورمە اېلىم وقت فراغت كېلگەى،
 يىز سارى باقىپ پىك سعادىت كېلگەى.
 برق ايله يۇلىنگ بىتدى، تېمىر يۇلىنگ هم،
 يىر كون شو كى آب زراعت كېلگەى.

نۇقىدى

مكتىدە آيىم اۋن ايگى يىل درس اۋقىدى،
 اويىدە تىنىمسىز كېچە قالىن تۇقىدى.
 مکتب يۇلىدە يىر يۇلى دوچ كېلگن اېدىك،
 يۇلداشىنى قولى اوچى يىرلن نۇقىدى.

تورتلیکلر

اندخود

اې آنه شهریم، گۈزل قۇنینگده مېن تاپدیم وجود،
تېرەنیب تیل آتینگه کۈنگیل قووانگهی خود بخود.
هر نې دېب سېوسم سېنی لایق ابرورسن تانگسيز،
ییر یوزی نینگ، مېن اوچون، اوچماغی سېنسن، اندخود.

میمنه، شمسي ۱۳۸۳ - ییل

فیسبوک حقیده

فیسبوکی هر کیسمه نینگ شخصییتی کۈزگوسیدور،
هر نې کیم، ترقتسه او سرچشمه سی توغوسیدور.
اې قلم اهلی، سیز اینیقسه تېرن دقت قیلینگ!
سیزده گی ایش یۋسینی بو ینگى نسل الگوسیدور.

ناروی، شمسي ۱۴۰۰ - ییل

اندخوی

اندخوی، قۇنینگ مېنگه جئت ابرور،
ایریلیق سېندن غم و محنت ابرور.
شوره توپراغینگى ايسقب یاتمسم،
جان چیققرگه یېتدی، بېطاقت ابرور.

میمنه، شمسي ۱۳۸۴ - ییل

اندخوی

اندخوی، ذهنیم خیالینگدن دې فارغ اېمس،
ذکر اېتیب آتینگى اۋزیمدن اۋزیم هر بیر نفس.

ھەر كىشىگە اۋز اونىپ اۋسگن يېرى محبوب اېرور،
آچ قوچاغىنگى بارەى، سېندىن يىراغلىك اېندى بس.

مىمىنە، شىمىي ۱۳۸۴-يىل

اندخوى

اندخوى آچون يوزىدە جىتتىم،
زادگاھىم، فخر و شانىم، عزتىم،
اۋزگە يېرلردە قىرارىم يۇق مېنىنگ،
سېندە دور آرام جانىم، راحتىم.

مىمىنە، شىمىي ۱۳۸۴-يىل

مىناجات

مېنى، شول اىستىگىم يا رب، ھدايت قىل كىرم يىرلن،
ادەشتىرمە ضلالت بحرىگە كشتى غم يىرلن.
يۇلىمنى تۇغرىلە قىرغاق سىرى اۋزىنگ تىرىكلىكدە،
بلا دېنگىزى اىچرە تىشلمە چېكىسىز الم يىرلن.

مىمىنە، شىمىي ۱۳۸۳-يىل

رحمتلى استاد مېتىن^(۵۳) جىناپلىرىگە بىغىشلىنىپ يازىلگن تۇرتلىك:

«مېتىن» دىر آنە يورقى نىنگ اولوغ فرزانە فرزندى،
سېۋىپ جان و كۆنگىلدن خىدمىتىن اېتگن جىگرىندى.
نى زىبا، مسقط الراسىم دېگىندە خامەسى اۋىنر،
قلمكشلىر اراسىدە كۆرىنىمس اونگە مائىندى.

مثنوی

آمو دریاگه بغیشلب
(پروفسور سید عبدالحکیم شرعی جوزجانی نینگ آمو دریا
حقیده گی مثنوی سیگه نظیره)

آمو دریا

آمو دریا، شان و شوکتلی دریا!
دنیا بوی نام و شهرتلی دریا.

«جیحون» ابرور سېنینگ ینه بیر نامینگ،
تاریخ بوی اولوغ قدر و مقامینگ.

تنیدیلر سېنی فرنگ اېلیده،
اولر سېنی «آکسوس» دېر اؤز تیلیده.

اساسیده بو سؤز «آق سو» اېکنمیش،
یونان اېلی کپین آکسوس دېگنمیش.

سېنینگ آتنگ دېنگیزدیر و آتنگ تاغ،
چؤل و دله سېن بیرله دیرلر اؤرتاغ.

«پامیر» سېنینگ توغیب باققن آتنگدور،
یاردملشگن «هندوکش» هم، مامنگدور.

هند دېنگیزی سېنینگ آتانگدور، آمو،
«هیمالیا» آنه-بابانگدور، آمو.

«تیانشان» و «قراقوروم» تغایینگ،
بو ایکی نینگ ابرور آپه سی آیینگ.

«کونلون» دغی ابرور سېنگه بیر تاغه،
«هریرود» و «سند» و «هلمند» ایناغه.

«سیر دریا» دور سېنینگ توققن قرداشینگ،
«نیل» و «والگه» اوزاقراق قرینداشینگ.

بیلیم که، کؤک سېنینگ نیمه ننگ بؤله دی،
گاهي ییغلب سېنگه گاهي کوله دی.

باشده «واخان»، بیر قسمتده «پنج» آتینگ،
«کافر نهان» و «کؤکچه» دور قناتینگ.

کون چیقردن کون باترگه آقه سن،
ایکی تامان مهر بیلن باقه سن.

منطقه ده کتّه نعمت وجودینگ،
تؤلّیق عیان برچه گه خیر و جودینگ.

سېنسن عزیز، سېنسن سېویکی دریا،
فخر ایله گی سېنگه اؤرته آسیا.

سېوگه ی سېنی تېگره ننگده گی هر آدم،
اؤزبیک، اوغان، تاجیک و تورکمان هم.

«آرال» تامان مایلسن و آقه سن،
او سېنگه و سېن هم اونگه یاقه سن.

كۆپ بىلگى يۇق انىق سېنىڭ ياشىڭدىن،
نېچە يىش، نېلر كېچىڭ ياشىڭدىن.

اېشىڭنىمىز سېنىڭ فسانەلردە،
فسانەلرگە، كۆيدۈر آنەلردە.

اوندىن كېيىن تارىخ اېتور رىوايت،
بىر آز كېڭەش و بىر آز آچىق حكايت.

كېلىدىڭ كۆرىپ يىشى-يىمانلارنى كۆپ،
عادىلر آز، سىمىچى خانلارنى كۆپ.

تانوق اېدىنىڭ تورلى واقىعەلرگە،
حسرت چېكىپ، بۆلگەن فاجىئەلرگە.

ياو كېلىڭىدە، تۇسىپ يۇلەن، قەيىردىڭ،
اۋرتاغلىرىڭ تۇقنىشىڭدا ئايرىدىڭ.

كۆردىڭ اۋكوش اۋلدىرىلگەن جانلارنى،
بىر يۈزىنى تۈتگەن قىزىل قانلارنى.

ھەر ھالىدە بىر زوم تورمەي آقردىڭ،
آدمىلرگە افسوسلىنىپ باقردىڭ.

آغرىتىدىلر سېنى اورىشلر چاغى،
شۈنىڭ اوچون بىزدىن اينجىدىڭ چاغى.

بىتە اېلىنى نېگە ايكىگە بۆلدىڭ؟!
ايرىلىققە بۆلە سېبىچى بۆلدىڭ.

ایگی اېمس، ایگی یانینگ اېلی بیر،
دینی بیر و عُرفی بیر و تیلی بیر.

ایگی تامان تامیری نینگ قانی بیر،
نسل و نسب، تاریخ و بنیانی بیر.

اېندی یېتر، بو اېلی قوی آیرمه،
او یاق، بو یاق اوتر بولسه قه ییرمه.

ایگی تامان نینگ اېلی قانداش، اخیر!
بیر-بیریگه قوم و قرینداش، اخیر!

قوی، بریسی بیرگه کپچیرسین حیات،
بلخ و بخارا و لباب و هرات.

قندوز و فرغانه، بدخشان ینه،
سرپل و خوارزم و نمگان ینه.

سغد و سمرقند و دوشنبه، تخار،
مرو و فاریاب و ینه باشقه لار.

ایری توشیب، افسوس، او یانده خُتن،
قشقر و اۋرومچی کبی لر بیلن.

یاشگه تۈلور کۈز آیلہ سم ذکرینی،
اېریر مییہم هر اېتگنده فکرینی.

آننگ اېرور بو قضیه نینگ عاملی،
بیلیم نېدیر موندن اونینگ حاصلی.

اۋزگە اېمس بېشکیک ایله یارکېنت،
آق تېپە و جوزجان و تاشکېنت.

آنە-اۋغیل ییزنی نېچە بۆلدىنکیز،
بۆیلە ترقاقلیککە سبب بۆلدىنکیز.

خیر آمو، اېندى اېشیت عرضیمى،
لطف قیل و اجابت اېت عرضیمى.

اخلاص ایله دېگوم سېنگە: التماس،
ایکى یانینگ بیر-بیریگە بېر تماس.

آمو دریا، ینە بیتە عرضیم بار،
اۋمنچیم شو، سۆزیمگە بېر اعتبار.

عاجزانە دېگوم مېنگە قولاق سال،
سۆل قۇلینگگە بیر یۆل چوقور قراق سال.

سۆلینگدە هم کۆپ سېنگە یار و اۋرتاق،
سېنى کۆنگیل بیلن کۆریشگە مشتاق.

کوتر سېنى شېرغان و اندخوی،
شولرگە باتراق اېلچى یوباریب قۇی.

«دشت لیلی»، «گلە شور» و «اۋغیل بېک»،
اېلچینگ ایله بۆلور باغ ارمېک.

«خۇجە قودوق»، «قرە صغیر»، «آس میدان»،
بېرگوسى اېلگە یاردمینگ بیلن نان.

«تۆپ خانه» و «برمه» و «آلتی چاناق»،
ییللر ابرور سېنینگ یوزینگگه مشتاق.

«قیزیل قۇم» و «جلاچین»، «طۇطى میدان»،
بۇلگوسیدیر برچه سی باغ و بۇستان.

آمو دریا، دنیاده سېن اۋزلسن،
آتینگ اولوغ، اۋزینگ اسرو گۈزلسن.

اېندی سېنگه چېکسيز درود و سلام،
یۇللب، بېره ی سۇزیمگه حُسن ختام.

دنیا بۇ یی دایم تۇلیق آقیب تور،
ایکی یاقینگگه مهر ایله باقیب تور.

ناروی، شمسی ۱۴۰۲-ییل

ایضا حله:

(۱) مولانا محمد اسحاق انور (ش ۱۳۱۲ - ۱۴۰۱ - ییل)،
عمرینی معارف ساحه سیده صرفلب، سانسیز او قو و چیلرینی تربیه
قیلگن بویوک استاد و اوزیدن «چراغ زندگی» نامیده شعری تۈپلم
قالدیرگن شاعر و منور ذات.

(۲) بو ساوغه غزل، شمسی ۱۳۹۳ - ییل، رحمتلی مولانا انور
بیلن استاد متین نینگ علمی-ادبی مقاملرینی اولوغلش اوچون
آلینگن محفلگه بغیشلنیب یازیلگن.

(۳) حاجی عبدالاحد حقیار، یارقین سیمالی فرهنگچی شخصیت و
ایکی تیلی شاعر و یازوچی.

(۴) «چیرای چرواگی» قۈلینگیزده گی دفتر نینگ آتی و بو عبارهدن،
ابجد حسابی یوزه سیدن، اوشبو شعرلر تۈپلمی نینگ تۈپلش ییلی
(قمری ۱۴۴۴ - ییل) قۈلگه کپله دی.

(۵) «کهنه حصار» دن منظور، اندخوی (و حاضرچه
خانچهارباغ تومنی) ده واقع بۈلگن، اۈشه «کهنه قلعه» آتلی
تاریخی قۇرغاندور. تاریخی منبعلرگه کۈره، او قۇرغان میلاددن
آلدين ۳۲۸ - ییلده، مقدونیة لیک اسکندر بویروغی بیلن
قوریلگن.

(۶) یوسف لؤلوی، هجری آلتینچی عصرده حیات کبچیرگن،
«ینابیع العلوم» آتلی قرآن تفسیری نینگ مۈلفی، امام یوسف بن
عبیدالله بن ابی یعقوب یوسف بن احمد بن علی بن احمد
لؤلوی اندخودی.

(۷) محمدریفیق قادری، ایگی تیللی، مستعد و خوش قریحه شاعر و حاضرگچه اوچته گۆزل شعرلر تۆپلمی نینگ اېگه سی.

(۸) استاد عبدالحمید آگه (ش ۱۳۱۰ - ۱۳۸۵ - ییل)، فرزانه اؤقیتووچی، ایکی تیللی شاعر و خوشنویس.

(۹) «کهنه قلعه» ایضاحسی اوچون بېشینچی سانگه مراجعت قیلینگ.

(۱۰) یوسف لؤلؤ کیملیگی و ینابیع العلوم ایضاحسی اوچون آلتینچی ساننی کۆرینگ.

(۱۱) جمال الدین: «سید برکه» و یا «میر سید برکه» آتی بیلن مشهور، سید جمال الدین برکه اندخودی. او ذات، صاحبقران امیر تبمورنینگ پیری و مرشدی بؤلگن و تاریخ افاده سیگه کۆره، اونگه دینی و دنیوی ایشلرده اونوملی مصلحتلر بېرگن.

(۱۲) بابا ولی: هجری سگیزینچی عصرده، اندخویده حیات کچیرگن درویش و روحانی کیشی. اونینگ اصلی آتی باباسنگو یا باباشکرالله دپلگن. تاریخ گواھلیگیگه کۆره، صاحبقران امیر تبمور آمو دریاسیدن اؤتیپ، اندخوینی فتح قیلگن چاغی، اوشبو درویش نینگ قاشیگه باریپ، اونینگ کۆرستگن مجذوبانه حرکتیدن ظفر الهامینی قؤلگه کبلیتیره دی.

(۱۳)

- محمود: امام شمس الدین محمود اندخودی، هجری آلتینچی عصرده یشه گن اتاقلی عالم و ادیب؛ زینت الزمان آتلی اثرنینگ مؤلفی.

- شوقی: مولانا شوقی اندخودی، هجری اؤنینچی عصرده یشب اؤتگن خوش قریحه شاعر و قلم اېگه سی.

- فروغی: میر فروغی، سادات قومیگه منسوب کوچلی شاعر و

سخن پرداز.

- مسعود: امام اجل علاءالدین مسعود بن علی اندخودی،
هجري آلتینچی عصرده یشب، یوکسک استعدادلی شاعر بؤلگن.
- داغ: جلال الدین داغ، هجري اؤنینچی عصر شاعری.

(۱۴)

- ترخانی: مولانا ترخانی، هجري یپتینچی عصرده، اندخویده
توغیلیب و اندخویده وفات ایتگن عالی استعدادلی ذواللسانین
شاعر.
- ظریفی: اندخویلیک قاضی محمد ظریف ظریفی، «اهل
سعدي» قومیکه منسوب و هجري اؤن اوچینچی عصرده حیات
کچیرگن شاعر.
- نیازی: ملا رحیم نیاز نیازی اندخودی، هجري اؤن اوچینچی
عصر، اندخویده یشه گن عالم و روحانی و ایکی تیلده سخن
پردازلیک قیلگن شاعر، ادیب و خوشنویس.
- قادری: پلنگ پوش آتیگه ملقب حاجی نادر نیاز قادری، هجري
اؤن بیرینچی عصر ایگینچی یرمیده، اندخوی (حاضرچه
خانچهرباغ تومنی) نینگ «عربشاه بالا» قیشلاغیده توغیلیب
اولغه یگن و فارسی و تورکی تیللرده شعرلر یازگن صوفی مشرب
شاعر.

(۱۵) رحمت الله خان: بلخ والیسی نیازمحمدخان
اندخودی نینگ اوغلی رحمت الله خان، هجري اؤن ایگینچی
عصر آقیمیده، اندخوی حاکمی بؤلگن. اونینگ اوغلی شاه ولی
خان، نهورەسی میر غضنفر خان و چپورهسی میر دولتخان هم
آلدینمه-کبین اندخوی امارتی مسندیگه تیه نیب، هجري اؤن
اوچینچی عصر آخرلریگچه حکم سورگنلر.

(۱۶) بابامراد: اندخویلیک ملا قاضی بابامراد (ش ۱۲۳۷ -
۱۳۰۹ -ییل)، بویوک عالم و اتاقلی قاضی.

(۱۷) جلوه: استاد محمدکریم نزیهی جلوه (ش ۱۲۸۳ - ۱۳۶۲ - ییل)، اولکن بیلیمدان، محقق، مؤرخ، شاعر و یازووی. بو ذات، اوغانستانده ایگینچی مشروطیت حرکتی نینگ عضولریدن بؤلگن.

(۱۸) صوفی جان: «صوفی جان آغا» دب تانیلمیش قاضی بابامراد اوغلی صوفی محمدرحیم قاضیزاده (وفاتی: ش ۱۳۷۲ - ییل)، فرزانه عالم، ادیب و «تاریخچه اندخوی» رساله سی مؤلفی.

(۱۹) قربت: استاد مولانا میر محمدامین قربت (ش ۱۲۸۸ - ۱۳۶۸ - ییل)، بویوک عالم و اتاقلی سخنور.

(۲۰) «گلشن زیبای اشعار» مولانا قربت نینگ دېوانی نینگ آتی.

(۲۱) شرف: «داملا بېدل» آتی بیلن شهرت قازانگن قاری شرف الدین شرف (ش ۱۲۵۲ - ۱۳۲۳ - ییل)، بیریک عالم، کوچلی شاعر و بېدلشناس.

(۲۲) مولوی نصرت: قاری داملا حبیب الله بخاری اوغلی مولوی محمد اسدالله نصرت (ش ۱۳۰۶ - ۱۳۶۰ - ییل)، متبخر عالم و کوچلی شاعر و سخنور.

(۲۳) جرأت: استاد محمدرسول جرأت (ش ۱۳۲۷ - ۱۳۵۸ - ییل)، بیلیمدان، ادیب، سخنور و کوره شچن شخصیت.

(۲۴) اوچقون: ایرگش اوچقون (ش ۱۳۰۶ - ۱۳۸۸ - ییل)، فرزانه اوقیتووی، آتش نفس شاعر و یازووی، تنیقی کوره شچن شخصیت.

(۲۵) رحمانقل: استاد رحمانقل خان (شهادتی: ش ۱۳۸۵ - ییل)، معارف یولیده بیریک و اساسی خدمتler بجریب، اوزیدن خلق ارا اؤچمس ابدله لیگر قوییب و شو یولده شهادتگه ابریشگن فرزانه شخصیت.

(۲۶) متین: استاد محمدامین متین اندخویی (ش ۱۳۱۹ - ۱۳۹۸ - ییل)، ایگی تیلی اولوغ و اتاقلی شاعر و یازوچی، مورخ و محقق.

(۲۷) بهمن: استاد عبدالکریم بهمن (ش ۱۳۰۹ - ۱۳۹۲ - ییل)، ورزیده اؤقیتووچی، شاعر و یازوچی.

(۲۸) - آگه: سگیزینچی سانگه مراجعت قیلینگ.
- ندرت: مولانا محمدعوض ندرت (ش ۱۳۱۳ - ۱۳۹۱ - ییل)، فرزانه عالم و مدرس، شاعر و خطاط.

(۲۹) - مخدوم: استاد سیفالدین مخدوم اندخویی (وفاتی: ش ۱۳۳۷ - ییل)، اتاقلی کلاسیک آوازخوان و شش مقام صنعتی استادی.
- حافظ اکه: «حافظ اکه» گه مشهور صدرالدین حافظ (وفاتی: ش ۱۳۴۹ - ییل)، خانقاهی آوازخوان.
- قاری اؤراغ: قاری اؤراغ، اتاقلی شش مقام خوان صنعتکار.

(۳۰) سیدکمال: سیدکمال خان (ش ۱۲۷۲ - ۱۳۳۶ - ییل)، اندخوینینگ کلاسیک آوازخوانلریدن.

(۳۱) - کمال: «غفار کمال» گه مشهور، الحاج استاد عبدالغفور کمال (ش ۱۳۰۶ - ۱۳۸۷ - ییل)، اتاقلی کلاسیک آوازخوان.
- صؤفی: «شاهقل صؤفی» گه معروف، الحاج استاد صؤفی

شاهمردانقل (ش ۱۳۰۰ - ۱۳۸۵ - ییل)، ورزیده کلاسیک
آوازخوان.

(۳۲)

- وفا: خلق ایچیده «غفورجان وفا» دب تنبلمیش، الحاج
عبدالغفور وفا (ش ۱۳۰۸ - ۱۳۹۷ - ییل)، کلاسیک آوازخوان.
- قویاش: سید جعفر قویاش (شهادتی: ش ۱۳۶۰ - ییل)، خوش
آواز کلاسیک خواننده.

(۳۳) بخشی: محمد سرور بخشی (ش ۱۳۲۱ - ۱۳۷۰ - ییل)،
آلتین حنجره لی کلاسیک آوازخوان.

(۳۴) معلم: «معلم» گه متخلص، استاد عبدالرحمان خان (ش
۱۳۴۰ - ۱۳۹۳ - ییل)، فرزانه اوقیتوچی، شیرین کلام ایگی تیلی
شاعر و یازوچی و همده آوازخوان.

(۳۵) اندخویم: عبدالرحمان خان معلم نینگ اندخوی حقیده گی
شعری و اوشبو شعرنی قوشقارچه چالغوسی بیلن کویلش
حالتیگه اشارت.

(۳۶)

- دردلی: محمد گیلدی دردلی (ش ۱۳۰۱ - ۱۳۶۳ - ییل)، شاعر؛
اصلا دولت آبادلیک و اندخوی معارفی ساحه سیده تحسینگه
سزاوار خدمت لر بجرگن فرهنگ، سیاسی و اجتماعی شخصیت.
- دهقان: محمد صدیق دهقان (ش ۱۲۸۶ - ۱۳۵۶ - ییل)،
شاعر و ادیب.
- فدایی: ملا دولت گیلدی فدایی (ش ۱۲۷۸ - ۱۳۵۱ - ییل)،
اتاقلی شیوابیان شاعر.
- مقیمی: ملا محمد مقیم مقیمی (ش ۱۲۵۹ - ۱۳۲۹ - ییل)،
اوقیتوچی و شاعر.

(۳۷)

- کارگر: عبدالله کارگر (ش ۱۳۳۰ - ۱۳۸۸ - ییل)، نظامی و فرهنگی شخصیت و تاریخی و ادبی کتب و رساله لر مؤلفی.
- عاجز: محمد عالم عاجز (وفاتی: ش ۱۳۵۶ - ییل)، اندخوی نینگ معاصر شاعرلریدن بیر.
- یمینی: میرزا یزدانقل یمینی (ش ۱۳۰۰ - ۱۳۷۴ - ییل)، اندخوی نینگ معاصر شاعرلریدن بیر.
- نزهت: استاد عبدالرحیم نزهت باختری (ش ۱۳۲۴ - ۱۳۹۰ - ییل)، بیلیمدان، ورزیده اؤقیتووچی، شاعر و فرهنگی شخصیت.
- حازم: مولوی سعدالله حازم (شهادتی: ش ۱۳۸۷ - ییل)، دین عالمی، فرزانه اؤقیتووچی، شاعر و ادیب.
- منیر: محمد شریف منیر (ش ۱۳۰۶ - ۱۳۶۳ - ییل)، شاعر، فرهنگی و اجتماعی شخصیت.

(۳۸)

- صحبت: محمد کامل صحبت (ش ۱۳۳۳ - ۱۳۸۶ - ییل)، شاعر، فرهنگی و اجتماعی شخصیت.
- سؤنمز: عبدالقادر سؤنمز (ش ۱۳۱۲ - ۱۳۶۴ - ییل)، اندخوی نینگ معاصر شاعرلریدن بیر.
- حریر: ملا محمد هاشم حریر (وفاتی: ش ۱۳۸۳ - ییل)، عالم، شاعر و خطاط.
- چولاغ: رحیم قل چولاغ (ش ۱۳۱۱ - ؟ - ییل)، اندخوی نینگ معاصر شاعرلریدن.

(۳۹) سیدل: «سیدل پالوان» دېب مشهور بؤلمیش، سعدالله

پالوان، اندخوی نینگ زور و نامی پالوانلریدن بیر.

(۴۰) کریم: «کریم پالوان» دېب تنلیمیش، اندخوی نینگ زور و

یوقاری آوازله لی پالوانلریدن بیر.

(۴۱) نوله: خانم اولا نوله (وفاتی: م ۲۰۱۹ م)، اوغانستان، اینیقسه اندخوی تۆرتله تومنلری معارفیگه بیریک خدمتله بجرگن آلمانلیک خیرخواه عیال.

(۴۲) ییگیرمه آلتینچی ساننی کۆرینگ.

(۴۳) مولانا ندرت حقیده بیلگی اوچون ییگیرمه سکیزینچی ساننی کۆرینگ.

(۴۴) رحمانقل حقیده بیلگی اوچون ییگیرمه بېشینچی ساننی کۆرینگ.

(۴۵) تشییع مراسیمیده شاعر، رحمتلی نینگ قیسقه بیوگرافیسی بیلن بیر نچه قیغوداشلیک پیاملر اؤقووچیسى اېدی. بو یېرده اؤشه ائناگه اشارت بۆلینگن.

(۴۶) ییگیرمه بېشینچی ساننی کۆرینگ.

(۴۷) اؤتیز تۆرتینچی ساننی کۆرینگ.

(۴۸) شاعرنینگ کتّه آنهسى رحمتلی مهتاب بی بی (وفاتی: ش ۱۳۸۱ - ییل)

(۴۹) شاعرنینگ آتھسى، قاری قیام (قاری قیام الدین ترفروش) (ش ۱۳۰۶ - ۱۳۸۶ - ییل)، روحانی، فرهنگسبور و هنرسبور کیشی اېدی.

(۵۰) ییگیرمه آلتینچی سانگه مراجعت قیلینگ.

(۵۱) اوچینچی سانگه مراجعت قیلینگ.

(۵۲) رحمتلی محمدعلی سرداش، شاعرنینگ شاگردلری
جمله‌سیدن و یخشی اخلاقلی بیر ییگیت ابدی.

(۵۳) ییگیرمه آلتینچی سانگه مراجعت قیلینگ.

شعرهای پارسی دری

غزلها

به مناسبت شصت و سومین سالروز تولّد شخصیت فرهیخته و
سرآمد روزگار جناب استاد دکتور سید محمدعالم لبیب:

۱

مُسَلِّم اوستاد

ای مِهین شاعر، سخن‌سَنج و ادیب،
نکته پرداز توانا و آریب!

ای مُسَلِّم اُستاد اندر کلام،
مخزن معنا و مضمون رطیب!

ای گرامی مرد بافضل و کمال
در ادب، در موشکافی پی‌رقیب!

حبّذا افزودی از نوک قلم،
کاخ نثر و نظم را شایسته زیب.

مرد شاخص، مردِ با نامی بلند،
سده‌ها پروده کم چون تو ادیب.

بیمثال روزگار ماستی،
واقفان را این سخن نبود عجیب.

شصت و سه گشتی به سن، افزون ز صد
از خدا خواهم ترا گردد نصیب.

خوب و خوش پیوسته زی با عافیت،
بی نیاز از دست و داروی طبیب.

هدیه پی هرچند ناقابل پذیر
از من، ای فرزانه دوران «لبیب»!

طبعم از اخلاص خاصی این سرود،
ورنه روشن عجز من بر هر حبیب.

ناروی، ۸ جولای ۲۰۲۰ میلادی

به پیشواز بهار سال ۱۳۹۵ شمسی (اولین بهارم در دیار غربت):

۲

جنت گیتی

بهار امسال بر من رنگ و روی دیگری دارد،
دمیده گل به هر سو، لیک بوی دیگری دارد.

نسیم صبحدم اینجا دگرگون میوزد، گویا
طبیعت در نظام خویش خوی دیگری دارد.

همه با خیل خود در بزمگاهان بزم آریند،
دل من در تخیل عزم سوی دیگری دارد.

همه مشغول صحبت از می و یار اند و در عشرت،
دلم غرق خود است و گفتگوی دیگری دارد.

سکندیناویا این خطّه معمور را نام است،
به هر سویی نگر روی نکوی دیگری دارد.

مزایایش فراوان است و گویی جنت گیتی،
بشر اندر حیاتش راه و کوی دیگری دارد.

رسیده بر تمدن آدمی، هم بر رفاه اینجا،
ولی با این همه دل آرزوی دیگری دارد.

ندارد اعتنا بر این همه گر دل، شگفتی نیست،
چون او در سر هوای آن منوی دیگری دارد.

چه باشد جز وطن دیگر مرا مینو درین گیتی،
قیامی را کی آن جنت کفوی دیگری دارد.

ناروی، ۲۰۱۶ میلادی

۳

آفریدند

زهی رویش چه رخشان آفریدند!
شبیهِ ماه تابان آفریدند.

کند تسخیر دل را با نگاهش،
در آن جادوی پنهان آفریدند.

ز مهر آتشین آن پریرو،
به قلبم نار سوزان آفریدند.

بود مشکل رهیدن از خدنگش،
به عاشق آفت جان آفریدند.

سیه زلفش به واقع دام دل‌هاست،
از آن پیچان و پیچان آفریدند.

برد لذت ز هر حرفش دل و جان،
زیانش شکرافشان آفریدند.

دهان غنچه آسایش چگویم،
به واقع رشک خوبان آفریدند.

قدش دلکش تر است از سرو آزاد،
به هر توصیف شایان آفریدند.

نمیدانم چه رازی بوده، او را
چنین از نسل انسان آفریدند.

خجل گردد قلم از هرچه گوید،
ورا چون بهتر از آن آفریدند.

قیامی رونما بنموده دل را،
به مَهرِوی که این سان آفریدند.

میمنه، ۱۳۸۴ خورشیدی

رنگ قومی

در دیار ما به هر شی رنگ قومی میزنند،
روز و شب هر سوی دنگ و دنگ قومی میزنند.

گشته تبعیض و تعصب عده‌پی را دأب و خوی،
در خوشی و سوگ نیز آهنگ قومی میزنند.

در زبان توفیر ما گویا ز بهر کین ماست،
در بسا جزئی مسایل جنگ قومی میزنند.

قومیت مافوق قانون است اندر این نظام،
در محیط مجرمان آلنگ قومی میزنند.

گر بگویی مجرم از هر قوم باشد مجرم است،
با قباح حرف‌ها از ننگ قومی میزنند.

این چه زشتی، ناکسان گشته ممثل قوم را،
با منیت‌ها به سینه سنگ قومی میزنند.

معنی الفت ز بین این کسان بر بسته رخت،
روی یکدیگر به دستاسنگ قومی میزنند.

هر یکی اقوام دارد افتخاراتی ز خویش،
وه، چه بیجا لاف از اورنگ قومی میزنند.

در پی اهداف شوم خویش بی درددری،
دشمنان ز آن سوی خط نیرنگ قومی میزنند.

حرف کن کوتاه، قیامی، تا که فحشی نشنوی،
چونکه سرمستند و بیخود بنگ قومی میزنند.

ناروی، ۲۰۲۰ میلادی

به مناسبت تولد فرزند ارشد رفیق ارجمندم ع. م. لهیب:

۵

دو عید آمد

به به، چه خوش ایامی، عید آمد و عید آمد!
فرحت به دل مردم، نیکا که، پدید آمد.

پیغام بدین نسبت از یار گران مهری،
مملو ز محبت بود، از راه بعید آمد.

با خوانش آن گشتم مسرور بسی، گفتا:
بهر تو یکی از ما ارزنده نوید آمد.

گفتا که: عمو گشتی، تبریک برت بادا،
در خانه ما امشب مهمان جدید آمد.

این مژده چنان افزود بر فرحت احوالم،
بر جای یکی امسال گویی که دو عید آمد.

تاریخ چو پرسیدم از عقل، ز خورسندی،
صد مرتبه «به به» گفت، با دوی مزید آمد.

ناروی، ۱۳۹۸ خورشیدی

سیرگزار که یارب در نظر دارد بهار،
از پر طاووس دامن بر کمر دارد بهار.
بیدل

۶

بهار

بلبلا، باری دگر قصد گذر دارد بهار،
بهر ما با خود ز باغ و گل خبر دارد بهار.

آورد گویا پیامی نیز ز آن دلبر، مرا
زان که حسن جانفزایی را به بر دارد بهار.

هر نفس افزوده میگردد به مهرش در دلم،
زانکه بر حال و مزاج ما اثر دارد بهار.

دوش هنگام سحر پیک صبا داد این پیام:
رُو به این سو، مژده ده، عزم سفر دارد بهار.

حبذا آن دم، که یادم کرده باشد از کرم،
اندر آن حالت مرا کیف دگر دارد بهار.

آید و حرف و پیامی ز آن پیرویم دهد،
همچو سوغاتی قیامی را اگر دارد بهار.

میمنه، ۱۳۸۴ شمسی

۷

ادعای بختگی

ادعای بختگی داری ولی خامی هنوز،
از خرد لافی، ولیکن غرق اوهامی هنوز.

مستی از حدش همین دم بیش در این بزم می،
خواهی از ساقی دهد جامت پی جامی هنوز.

سالها بهر حقوق خویشتن رزمیده‌ای،
کرده‌ای آیا به خود ترسیم فرجامی هنوز؟

بر مصاف تورهان هر چند رزمی همچو شیر،
در کف هر قانصی با سادگی رامی هنوز.

گرمی و سردی دنیا را چشیدی بارها،
لیکن آواره پی عکسی و یا نامی هنوز.

آمد و شد بارها کردی ز ره‌های خشن،
پیشگامان دیگرانند و تو پسگامی هنوز.

نارسایی‌هایت از خوشباوری‌هایت بود،
در سیاست‌های امروزینه ناکامی هنوز.

گرچه فرصت‌های مطلوبی، قیامی، شد ز دست،
حیف اگر از کف رود این گونه ایامی هنوز.

ناروی، ۲۰۱۹ میلادی

دروغ

وه، چه گرم است در این جامعه بازار دروغ،
رونق خاص پدید آمده در کار دروغ.

راستی را ستد و داد دگر گشته کساد،
محترف بیش برد سود ز گفتار دروغ.

جنس مطلوب زمان مبحث دین است و تبار،
زین جهت آن شده سرمایه تجار دروغ.

تا که بر مرتبه صدر رسد در میهن،
شیخ یا رهبر قومی شده سردار دروغ.

بهر خود موقف بالا بتراشند به کذب،
باد نفرین به چنین بهره مردار دروغ.

عجبا، جنس صداقت ز پسند افتاده است،
برکت آمده بر جمع خریدار دروغ.

خاین و فاسد و جانی شده بر توده عزیز،
کرده پر جیب وی از بسکه از اسعار دروغ.

راستان گرچه پسندند، قیامی، سخت،
خوش نیاید به مذاق دل بیمار دروغ.

ناروی، ۱۳۹۸ ش

شخصیت خوش طبع و مهربان و دوست گرانقدرم، استاد عصمت‌الله خان^(۱)، با دریافت اطلاع از عزم هجرتم احساس صمیمانه خویش را نسبت به حقیر در نامه منظومی به عنوان «وداعیه با ج» ابراز داشته اند، که ذیلا با جوابیه بنده آورده شد:

وداعیه با «ج»

چرا، ای روشنی خانه، رفتی؟
ز دور شمع چون پروانه رفتی.

ز تو دارد وطن بس آرزوها،
به ملک مردم بیگانه رفتی.

زدی زولانه بر پاهای عقلم،
ز حیرت می شوم دیوانه، رفتی.

تو الگوی جوانان بودی آخر!
تو صاحبخانه‌ای، از خانه رفتی؟!

حقایق را نمودی بس لگدمال،
ز پشت قصّه و افسانه رفتی.

بسا مردم همی در آرزویت،
ندانم از چه زین کاشانه رفتی.

چراغ معرفت بودی وطن را،
هزار افسوس از این درخانه رفتی.

زدی یک دَو همه دار و ندارت،
به یکباره از این پرخانه رفتی.

اندخوی، ۶ قوس ۱۳۹۴ ش

جواب بنده به محترم استاد عصمت‌الله خان:

۹

از میهن خود می‌روم افسوس که بیرون،
از گردش دوران شده‌ام ناخوش و دلخون.

پرسیده یکی یار گرامی و گرانسنگ،
کز کشور خود می‌روم از بهر چه بیرون.

با پرسش از این مسئله او، از ره اخلاص،
مرفوم نموده است مرا نامهٔ موزون.

دارد وطنم حق بزرگی به من، آری،
اما، چه کنم، قاصرَم از خدمتش اکنون.

آری روم، اما همه چیزم بود اینجا،
و ادار شدم، آه، روم با دل محزون.

این خاک مرا زاده و پرورده به صد ناز،
زینروی ز پا تا به سرم زان همه مدیون.

زین خلق عزیزی که همی داشت عزیزم،
ناچار روم دور به دو دیده چو جیحون.

ای دوست، همی شاد بزی و به سلامت!
از عمق دلم از همه الطاف تو ممنون.

اهدا به داکتر محمدنسیم نسیم^(۲) به مناسبت بهار سال ۱۳۹۴ شمسی:

۱۰.

پیغام از وطن

ای دوست، شنو از من یک چند سخن دارم،
پیغام صفا و مهر از سوی وطن دارم.

مملو ز خلوص است و ناشی شود از قلبم،
عاری ز ریا و ریب، این حرف که من دارم.

فصل گل و گلزار است الحال در این میهن،
بهرت ز ره الفاظ بویی ز چمن دارم.

بر پایه کھساران جنت نرسد، ایضاً
تصویری از این راهت از دشت و دمن دارم.

هر کس نگرد هر سو گل بیند و گل بوید،
گلدسته زیبایت از نوع سمن دارم.

یارانه تحیتها، توأم به محبتها،
از سوی رفیقان و یاران کهن دارم.

کیفیت غربت را دائم که چسان باشد،
خوش باش بهر حال، این عرضیست که من دارم.

پیوسته خوش و خندان یاران قیامی باد!
این ورد مبارک را هر دم به دهن دارم.

اندخوی، ۲۶ حوت ۱۳۹۳ خورشیدی

مثنوی و دو بیت و یک دوبیتی زیر، هدیهٔ ارزشمند معنوی از شخصیت فرهیخته و شاعر ذواللسانین، جناب استاد محمد اسحاق ثنا^(۳) به بنده می‌باشد و جوابیهٔ حقیر را در قالب غزل به دنبال دارد:

ادیب نکته‌دان

ای قیامی، ای ادیب نکته‌دان!
شاعر شیرین کلام و خوش بیان.

ذکر اوصافت مرا ورد زبان،
نام نیکوی تو بادا جاودان.

از سلام گرم و شعر آبدار،
وز کلام دلنشین و خوشگوار،

شادمان شد خاطر افسرده‌ام،
در نشاط آمد دل پژمرده‌ام.

نامهٔ عشق است سوز و ساز تو،
نیست جز ذوق سخن آواز تو.

از صفات و نام نیکویت بسی
می‌شنیدم نکته‌ها از هر کسی.

شعر تُرکی ات به شیرینی نبات،
شعر دری را سرایی باثبات.

شعرهایت شاعران را رهنما،
آفرین میگویم از دل، مرحبا.

عمر تو افزون همیخواهد ثنا،
از خدای مهربان با التجا.

ونکوور/کانادا، ۲۲ حمل ۱۴۰۱ شمسی

ای قیامی، صاحب فضل و هنر،
جمله اشعارت به از دَر و گهر.
نخل طبع تو همیشه سبز، سبز،
در بهار و در خزان آرد ثمر.

قیامی شاعر این روزگار است،
به هر شعرش معانی آشکار است.
چو خواندم شعرهایش از ره شوق،
یقینم شد ادیب پُخته کار است.

محمد اسحاق ثنا
ونکوور/کانادا، ۱۶ اپریل ۲۰۲۲ ترسای

جواب بندهٔ حقیر به جناب استاد ثنا:

۱۱

مظهر لطف

سرِ شب بود و من غرق خیالی،
دو چشمم خیره سوی نو هلالی.

به وضع ماه بودم در تفکر،
به ذهنم گشته پیچیده سوالی.

به زنگ آمد مرا گوشی چو دیدم،
که بود از چهرهٔ نیکو سگالی.

ز صحبت‌های گرمش سود بردم،
چونانکه داد دستم طرفه حالی.

که بود او مرد آگاه و منور،
ادیب و شاعر نازک خیالی.

مرا کوچکنوازی کرده بنواخت،
به شعر نغز و با شیرین مقالی.

نوازش کرد و بخشید افتخارم،
چنانک احساس کردم نیکفالی.

«ثنا» بود این مِهین مرد گرامی،
که در رأفت ورا نبود هَمالی.

نبود این گرچه اول یا پسینش،
ز لطف وافرش تنها مثالی.

تماسم با جنابش مستمر است،
بدین سو ز اندکی افزون ز سالی.

ثنا، ای مظهر لطف و عطوفت!
تمنّا دارمت عمر مُطالی.

به حق بنده داری لطف بسیار،
ندیدستم چو تو نیکوخصالی.

سپاس اظهار میدارد قیامی
ز تو، هر چند با اندکِ مطالی.

ناروی، ۱۴۰۲ شمسی

قصیده‌ها

در پیوند به تألیف کتاب «تورک‌ها در گستره تاریخ» به قلم
جناب استاد وکیلزاده اندخویی: (۴)

۱

مرد فضل و معرفت، عالیجناب،
خوش‌سخن شاعر، ادیب نکته‌یاب.

چامه‌های نغز دارد، هر یکی
بهر ما یک رشته از دُر خوشاب.

زینت افزوده به گلزار سخن،
ریخته در باغ نظم و نثر آب.

مهر میورزد به خاک و مردمش،
می‌دمد زینروی از حرفش گلاب.

حاصل کار و پژوهش، اینک او
کرده ما را هدیه یک دیگر کتاب.

جایگاه بس بلند تورک را،
داده از تاریخ نیکو بازتاب.

او پدید آورده از خود این اثر،
بهر ما دُرچی پُر از لؤلوی ناب.

زان‌که بشنیدم من از همچون اثر،
می‌تپد در سینه دل دارد شتاب.

تا بخوانم با کمال اشتیاق،
وز افاداتش بگردم بهره‌یاب.

توصیه دارم که خوانندش همه،
بالاخص، آنان که در عهد شباب.

مطلع گردند از تاریخ خود،
ز آنچه کرد اجداد ما در این تراب.

وز کجا رنسانس شرق آمد پدید،
در جهان تابید همچون آفتاب.

یاد آن تاریخ سازان سترگ،
با صراحت میکند ما را خطاب.

پرسد از آن افتخاراتی که بود،
عاجزم، آیا کسی دارد جواب؟!

در کجا افتاده ایم الحال ما،
کاروان رفت و مگر ماییم خواب.

مانده ایم از کاروان پیشرفت،
از تفارق چون نکردیم اجتناب.

دوستان، آید پس کاری کنیم،
اتحاد آید به جای انشعاب.

الحذر از اشتباهات پرن،
آه، بنمودیم تکرار ارتکاب.

دانش اندوزیم مثل دیگران،
تا شود راه سعادت انتخاب.

«یورتداش»، ای مرد پرکار و فهیم!
حق دهد بر تو بزرگ اجر و ثواب!

تهنیت گویم ترا این رویداد،
هم به جمله دوستداران کتاب.

حرف دل بود این، چنین آمد به نظم،
گرچه باشد پر ز نقصان و خراب.

مقصد من عرض تبریک است و بس،
پس مرا معذور آور در حساب.

خواهدت هر آن قیامی از خدای،
سریلند و سرخروی و کامیاب.

اندخوی، ۱۳۹۲ شمسی

به پاسخ رفیقان در پیوند با عزم هجرتم:

۲

عزم هجرت

رفیقان اصیل و پاک طینت،
خردورز و فهیم و بابصیرت.

نماد فیض و جودند، الحق، ایشان،
چو بخشند آدمی را آدمیت.

برای توده اندر خاک میهن،
بیفشانند بذر مهر و الفت.

سعادت خواه همנוعان خویشند،
در این ره میکشند از عشق زحمت.

همی نازم به این یاران ز پیوند،
نصیبم گشته زان اسباب رفعت.

مُصاحب باشم ایشان را هر آنی،
مرا بهتر ز هر دنیا و دولت.

مرا منظور در این حرف منظوم،
بود برخی رجال نغز فکرت.

مقدس کارشان تعلیم باشد،
به نسل نو بیآموزند حکمت.

به خود بسته ره هر خستگی را،
همی رزمند با فوج جهالت.

کنون دارم ز میهن عزم هجرت،
ازین مینوی گیتی سوی غربت.

شماری ز آن گروه خیرورزان،
ز بنده زین جهت جویند علت.

کنند از من سؤال، البته دانم،
بود این پرس و جو از حُسن نیت.

ز این مردم درین خاک پر از مهر،
ندیده استم بجز مهر و عطوفت.

چو زادم، با محبت پروریدم،
روا دیدم همه این عزّ و حرمت.

همه دار و ندارم باشد اینجا،
کجا دیگر توانم یافت راحت.

مرا اینجاست عزّ و اعتباری،
که خواهد دادم آنجا قدر و قیمت.

دلیل رفتنم بر ملک غیری،
نه از بهر رفاه و ناز و نعمت.

ز یک سوزیر تهدید است جانم،
ز دست حلقه‌های بیمروت.

بود مقصود دیگر کسب دانش
مرا، زینرو روم دنبال فرصت.

کشد قلبم به آن سو شوق تحصیل،
روا باشد چو پیش آید ضرورت.

نه دایم، بل امیدم این جدایی،
بود کوتاه بسی، طور موقت.

چه نیکو، روزی آید تا بگردم،
به قدری بهره‌مند از علم و حکمت.

اگر یاری دهد بختم به این خاک،
می‌سر گردد توفیق خدمت.

بدین صورت قیامی را رفیقان،
ز روی لطف بنهادند منت.

اندخوی، ۲۰۱۵ میلادی

قطعه‌ها

(مرثیه‌ها و ماده‌های تاریخ)

در رثای شادروان استاد عبدالرحیم نزهت: (۵)

۱

روز بود و حقیر در منزل،
به گمان، بود روز رخصت ما.

حین پاسخ به تلفونِ یکی،
خبری درر بود راحت ما.

خبر از درگذشت مردی کو،
بود در جامعه غنیمت ما.

نزهت، آن مرد چیزفهم برفت
زین الم شد زیاده حسرت ما.

جُستم از عقل سال رحلت او،
گفت: «افسوس رفت نزهت ما».

۱۳۹۰ ش

به یاد و خاطرهٔ روانشاد استاد الحاج صوفی شاهمردانقل،
معروف به «صوفی شاهقل»: (۶)

۲

صبحگاهی بود و من در فکر روز و روزگار،
ناگهان آواز غمناکی مرا در گوش شد.

دقتش کردم بدانم تا چه افتاد اتفاق،
حاصلم ایقان نشد، ذهنم بسی مغشوش شد.

چون شدم جویا ز هر سو، آمد این ناخوش خبر،
قلب با بشنیدنش از فرط غم مدهوش شد.

«صوفی»، آن مرد فضیلت، عابد شب زنده دار،
جانش از تن رفت و با جانانه هم آغوش شد.

همنشین و یار نزدیک پدر بود او مرا،
خاطراتش روی برگ خاطر منقوش شد.

تا به یادم آمد الطاف و بزرگی‌های او،
دیده پر خونین سرشک و تیره حول و حوش شد.

شب نشینی‌ها که با ساز دوتارش می‌گذشت،
یادم آمد، از الم خون در رگم در جوش شد.

سال فوتش را چو می‌جستم، یکی هاتف ز غیب
«صوفی شه قل شد به جنت» گفت و پس خاموش شد.

۱۳۸۵ ش

در رثای روان شاد استاد مولانا محمد اسحاق انور: (۷)

۳

فرزانه اوستاد بهشت آشیان ما،
آن نکته سنج عالم دین و فقیه مَرَد،

انور، که بود شاعر و آموزگار خوب،
یک عمر با تلاش برازنده کار کرد.

در راه علم کرده تقلاً به نیم قرن،
بر ضدّ جهل بوده دلیرانه در نبرد.

بگذاشت وی ز خویش بسی طُرفه خاطرات،
بوده بحق که شخصیتش منحصر به فرد.

افسوس کان معلّم دانای روزگار،
سوی بقا ز دار فنا عزم کوچ کرد.

زین روی شد حزین دل اهل ادب همه،
گردید تا ز غیبت او بزم خشک و سرد.

بینید، در فضای مجازی چه وضع و حال،
روی سما گرفته ز سوگش غبار و گرد.

هر کس به قدر دانش خود وصف او کند،
ز اخلاق نیک و دانش او کرده یادکرد.

خواهم قرین به رحمت ایزد روان او،
دست دعا گشوده سوی چرخ لاجورد.

تاریخ رحلتش چو قیامی ز عقل جست،
با گریه داد پاسخ او: «هی دریغ و درد»!

۱۴۴۳ قمری

به یاد و رثای روانشاد استاد قاری محمدیونس خان: (۸)

۴

دوش کردم یاد مردی را که او،
بود از فرزانه گان روزگار.

طبع نیکو داشت و رأی بلند،
بود مرآت ضمیرش بی غبار،

چو ز دانش بهره بسیار داشت،
صحبت او بود یکسر مشکبار.

گشتی از هر واژه گفتار او،
دید والایش به خوبی آشکار.

بود قاری یونس این مرد بزرگ،
مرد بافضل و فهیم و باوقار.

در علوم صرف و نحو و شرح شعر،
کم نظیر استاد بود اندر دیار.

با لطایف داشت کیف دیگری،
درس این آموزگار نامدار.

بود در شرح مسایل او چنان،
کرده کم دوران مثالش را شمار.

دیده بربست این بزرگ استاد، آه،
زین جهان فانی و ناپایدار.

گرچه او خود بود در پاییز عمر،
لیک در گلزار افکارش بهار.

در حقش دست دعا دارم بلند،
با تمنای بهشت از کردگار.

او که زین دنیا ره عقباً گرفت،
برج فروردین بود از سال پار.

سال فوتش نوزده افزوده گو:
«قاری یونس بهترین آموزگار»

۱۳۹۸ شمسی

مرثیۀ دوم به مناسبت رحلت زنده‌یاد استاد متین اندخویی:^(۹)

۵

دوش در سوگ یکی مرد خرد،
شد سرم بر چالۀ حسرت فرو.

تا سحر با یاد او بگریستم،
چشم من ز اشک روان شد همچو جو.

یاد نیکش را گرامی داشتم،
شادی روحش نمودم آرزو.

او «متین» بُد، شاعر شیواسخن،
چامه‌هایش دلنشین و مشکبو.

بهر انشای نوای قلب خود،
در حق آن صاحب نام نکو،

خامه و قرطاس بگرفتم بدست،
داشتم رایانه هم در پیشرو.

بود چون دشوار ادای مطلبم،
با خرد کوتاه کردم گفتگو.

گفتم: ای دانای رمز و رازها!
عصر ما را دیگر آن فرزانه کو؟!

آه سردی برکشید و برشمرد:
«شاعر نازکخیالی بود او»^(۱۰)

در حیاتش بود «دانا و ادیب»^(۱۱)
 وادریغا زین جهان برتافت رو.

سال فوتش را چو می‌جستم، بگفت:
 «مهربانی کن، ز آثارش بجو»^(۱۲)

در رثایش زد، قیامی این رقم،
 روح او تا شاد گردد در منو.

۲۲ جدی ۱۳۹۸ شمسی

رباعی‌ها

روز فراق

یک روز فراق او چوسالیست مرا،
روپی چوگه و قدی چو دالیست مرا.
رخنامه، ببر صورتی از من به برش،
واقف شود از این که چه حالست مرا.

گناه تو نیست

شاید دگر این راه من و راه تو نیست،
راه و روشم مگر که دلخواه تو نیست.
شاید به گزینشت خطا رفت ز من،
ناشی ز گناه گاه و بیگاه تو نیست.

عاشق عاشقم

من عاشق آن کسم که عاشق باشد،
در قول و عمل یکی و صادق باشد.
آن کو به سرش نه عشق پرورد و نه صدق،
حیف است که در بین خلایق باشد.

عاشق انسانم

من عاشق آن کسم که انسان باشد،
دیندار اگر بود، مسلمان باشد.
بیزارم از او به ظاهر انسان، اما
در طینت و خو بدتر از حیوان باشد.

تاریخ وفات مرحوم و مغفور الحاج قاری عبدالغنی خان: (۱۳)

قاری غنی، او فاضل یکتا و فرید،
دوشم خبر بد از رحیل او رسید.
تاریخ چو جستم ز خرد، خامه نوشت:
«قاری برجسته‌ی قرآن مجید».

۱۳۹۹ ش

عکس رخ یار

«عکس رُخ یار»ی که پریشانم کرد،
از نشر نمودنش پشیمانم کرد.
بیهوده برنجید دل یاری از آن،
با واکنشی عجیب حیرانم کرد.

از جناب حاجی صاحب حقیار (۱۴) در پای نگاره شاعر در رخنامه:

شادم که شما خرم و خندان استید،
در یاد رفیق و دوستداران استید.
ای قدرشناس دوست در ملک غریب،
چون بلبل وارسته و خوشخوان استید.

جواب حقیر:

«حقیار»، شما رفیق شایان استید،
در باب ولا شُهره دوران استید.
حق باد همی یار و نگهدار شما،
پیوسته به فکر ما غریبان استید.

۱۱ جنوری ۲۰۲۰ م

شک کرده

یاری که سر رفاقتم شک کرده،
 بی علتِ منطقی و مدرک کرده،
 بیجای به رخنامه بلاکم بنمود،
 نسبت به خود اخلاص من اندک کرده.

در پیوند به تشریف آوری رفیق عزیزم محمد فهیم کارگر به ناروی:

خوش آمدی ای یار، صفا آوردی!
 بوی خوشی از اهل وفا آوردی.
 کم شد ز فیوض قدمت از غم ما،
 تکلیف رفاقتت بجا آوردی.

۲ جنوری ۲۰۲۰ م

نشاخه‌ای

ای، تو که چنین به وهم خود ساخته‌ای،
 هان، کاخ رفاقت ز پی انداخته‌ای.
 بر وهم خودت مقصرم بشمردی،
 در اصل مرا هنوز نشاخته‌ای.

بیت‌های پراگنده

گلایه بی سر و دم

چه گویمت دگر، این کار تو زرنگی نیست،
 گلایه بی سر و دم اینچنین ستنگی نیست.
 رفیق نیست به ما او که پی نبرده هنوز،
 که در رفاقت ما شیوه دو رنگی نیست.

اهل کژاندیش

اهل کژ اندیش را بنگر چه از خود راضی اند،
 در تعقل گویا اندر قرون ماضی اند.
 غیر خود در این وطن آدم نمی بینند هیچ،
 بهر نفع خویشتن هم مجرم و هم قاضی اند.

توضیحات

- (۱) استاد عصمت الله خان، از استادان ورزیده معارف اندخوی؛ فعلاً متقاعد.
- (۲) داکتر محمدنسیم نسیم، شاعر؛ فعلاً مقیم در ایالات متحده آمریکا.
- (۳) استاد محمداسحاق ثنا، نویسنده و شاعر ذواللسانین؛ فعلاً مقیم در کشور کانادا.
- (۴) استاد غلام سخی وکیلزاده اندخویی، شاعر ذواللسانین، نویسنده و صاحب چندین اثر ادبی و تاریخی.
- (۵) استاد عبدالرحیم نزهت باختری (۱۳۲۴ - ۱۳۹۰ ش)، معلم ورزیده، شاعر و شخصیت فرهنگی و سیاسی.
- (۶) الحاج صوفی شاهمردانقل، معروف به «شاهقل صوفی» (۱۳۰۰ - ۱۳۸۵ ش)، آوازخوان کلاسیک.
- (۷) استاد مولانا محمداسحاق انور (۱۳۱۲ - ۱۴۰۱ ش)، عالم دین، معلم ورزیده و شاعر.
- (۸) استاد قاری محمدیونس (فوت: ۱۳۹۸ ش)، شخصیت دانشور و معلم توانا.
- (۹) استاد محمدامین متین اندخویی (۱۳۱۹ - ۱۳۹۸ ش)، ادیب نکته‌سنج و شاعر توانا، محقق و مورخ.
- (۱۰) از این مصرع، از روی حساب ابجدی، سال تولد مرحوم استاد متین (۱۳۱۹ ش) استخراج گردیده است.

(۱۱) از این عبارت، به حساب ابجدی، عدد ۷۹ بدست می‌آید و اشاره‌ایست به عمر مرحوم استاد متین اندخویی که هفتاد و نه سال بود.

(۱۲) از این مصرع، ماده تاریخ وفات مرحوم استاد متین (۱۳۹۸ ش) بدست می‌آید.

(۱۳) الحاج قاری عبدالغنی (فوت: ۱۳۹۹ ش)، حافظ و قاری برجسته قرآن کریم و از اساتید ورزیده مدرسه دارالحفاظ اندخوی.

(۱۴) الحاج عبدالاحد حقیار، نویسنده، شاعر ذواللسانین و از چهره‌های منور فرهنگی اندخوی.